

"כלו תפלות דוד בן ישי"

The Authorship of ספר תהלים

Tikkun Lail Shavuos 5782

Young Israel of Woodmere

Rabbi Andrew Sicklick, DDS

Volume 17

2022

אמר רבי יוסי בי רבי בון דוד מת בעצרת

שערי תשובה סימן תצד

וע' לעיל ס"ס ת"ץ שנוהגין לו' רות בשבועות ואא"ז בבכ"ש דף קכ"א כתב הטעם שלפי שדוד המלך ע"ה מת בעצרת והקב"ה ממלא שנותיהם כו' ובודאי בעצרת נולד ומגילת רות נכתב לייחס דוד ע"ש

דוד המלך פרק ד'

וְהָיָה אוֹתָן דוֹרוֹת בְּעֲלֵי נִשְׁמוֹת גְּבוּהוֹת וּמְזַכּוֹת מְאֹד מְאֹד, וְהָיוּ נִשְׂאִים וּמוֹלִידִים
בְּנֵי תִשְׁעֵי שָׁנִים. כִּי הוֹלִיד פֶּרֶץ אֶת חֲצֵרוֹן, וְחֲצֵרוֹן הוֹלִיד אֶת רֵם, וְרֵם הוֹלִיד

אֶת עֲמִינָדָב, וְעֲמִינָדָב הוֹלִיד אֶת נַחֲשׁוֹן, שֶׁהָיָה נָשִׂיא שֶׁבֵט יְהוּדָה כְּשִׁיבָאוּ
מִמִּצְרַיִם. וְנַחֲשׁוֹן הוֹלִיד אֶת שְׁלֹמֹה, וְשְׁלֹמֹה הוֹלִיד אֶת בְּעֻז, הוּא אֲבָצָן הַשׁוֹפֵט
הַמְּזַכֵּר בְּסֵפֶר שׁוֹפְטִים שֶׁשָּׁפֵט אֶת יִשְׂרָאֵל בְּבֵית לְחֶם.

וְהָאֲרִיךְ בְּעֻז יָמִים וְשָׁנִים. וַיֵּשׁ מִרְבוּחֵינוּ וּזְכוּנָם לְבָרְכָה שֶׁכָּתְבוּ שְׁחֵי יוֹתֵר
מִשְׁלֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה. שֶׁהָרִי נַחֲשׁוֹן בֶּן עֲמִינָדָב נִפְטָר לְבֵית עוֹלָמוֹ בְּשָׁנָה
הַשְּׁנִיָּה לִיציאת מצרים. וְאֲבָצָן בֶּן שְׁלֹמֹה נוֹלַד בְּכִנְיַסַּת יִשְׂרָאֵל לְאַרְצָה, וְהָיָה שׁוֹפֵט
אֶת יִשְׂרָאֵל לְאַחַר יִפְתָּח. וְהָרִי מִיציאת מצרים עַד לִיִּפְתָּח, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה.

וְהָיָה בְּעֻז יוֹשֵׁב בְּבֵית לְחֶם, וְהוֹלִיד שְׁלֹשִׁים בְּנִים וְשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת. וְהַשִּׁיאָם כָּלָם,
וְנִפְטְרוּ כָּלָם בְּיָמָיו. וּבּוֹדָאֵי מְכַרְחִים אָנוּ לְהַכִּיֵּן שְׁכֵמָה וְכֵמָה נָשִׁים נִשְׂאָ
בְּיָמָיו, שֶׁהָרִי לֹא תוֹכֵל אִשָּׁה אַחַת לַיֶּלֶד כֹּל כִּי הִרְבָּה יְלָדִים. וְקָבַר אֶת יְלָדָיו
כָּלָם, וְכֵן אֶת נָשָׁיו. וְכִשְׁחֹזַר מִקְּבוּרָתָהּ שֶׁל אִשְׁתּוֹ הָאֲחֵרוֹנָה וְנוֹתֵר עֲרִירִי, הָיָה
נֶעְמֵי וְרוֹת הַמוֹאֲבִיָּה חוֹזְרוֹת וּכְאוֹת מְמוֹאֵב לְבֵית לְחֶם יְהוּדָה.

וְהָיָה בְּעֻז גְּדוֹל הַדּוֹר וְזָקֵן מְפֹלֵג, וְלֹא חָס עַל כְּבוֹדוֹ וְקִיָּם בְּרוֹת הַמוֹאֲבִיָּה אֶת
הַמְּצֻנָה לְשִׂאָנָה לְאִשָּׁה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיָה קָרוֹב יוֹתֵר אֵלֶיהָ אָדָם נוֹסֵף,
פְּלוּנֵי אֶלְמוּנֵי, סָרַב הֵלָה לְשִׂאָנָה, שֶׁחֲשָׁשׁ, שֶׁמָּא מִתְּפָרֵשׁ הַפְּסוּק: "לֹא יָבֹא עֲמוּנֵי
וּמוֹאֲבֵי בְּקֵהֶל הַשָּׁם" גַּם עַל הַנָּשִׁים, שֶׁאִם תִּתְגַּיְרֶנָּה אֲסוּר לְשִׂא מִהֵן, אֲלֹא
תִּנְשָׂאנָה לְגֵרִים כְּמוֹתֵן. וְאֵלּוּ בְּעֻז, גְּדוֹל הַדּוֹר, שֶׁהִיָּתָה הַהֲלָכָה בְּרוּרָה לוֹ, טָעַן
שֶׁמִּתְרַתּוּ הֵיא וְאֵין בְּזָה שׁוּם פְּקוּדָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁגְּדוֹל הַדּוֹר לֹא חֲשָׁשׁ, הַמְּשִׁיף
אוֹתוֹ פְּלוּנֵי לְחֲשָׁשׁ. וְגִנְתָּה אוֹתוֹ רֵיחַ הַקֶּדֶשׁ עַל חֲשִׁשׁוֹתָיו, שֶׁאֵינֶן לְהֲלָכָה, וְסָרַב
הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְכַתֵּב שְׁמוֹ בְּמַגִּלַּת רוֹת, וְנִעְנַשׁ שְׁלֹא יֵצֵא דוֹד מְזַרְעוֹ.

וּכְבֹּר סִפְרָנוּ שְׁבַעזו הוֹלִיד אֶת עוֹבֵד, וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת יִשְׂרָאֵל. כְּדָרְךָ אֲבוֹתָיו
הַקְּדוּשִׁים, חַי הֵיזָה בְּבֵית לַחֵם, וְהֵיזָה עוֹסֵק בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה, עַד
שְׁזָכָה שֶׁהָיוּ לוֹ שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף תַּלְמִידִים. וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים – שֶׁהֵיזָה יוֹצֵא
וּבָא בְּאוּכְלוֹסָא, וְאוּכְלוֹסָא הֵם כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף. וְהֵיזָה יִשְׂרָאֵל צַדִּיק
גָּדוֹל, שֶׁמִּיָּמָיו לֹא חָטָא כְּלָל, וְהוּא מֵאוֹתָם שֶׁמָּתוּ בְּעֵטָיו שֶׁל נֹחַשׁ. כְּלוֹמֵר, לֹא
הָיָה אֶפְשָׁר לְתַלּוֹת אֶת סִבַּת מוֹתוֹ בְּאִיזָה חָטָא שֶׁחָטָא, אֲלֵא בְּסִבָּה אַחַת וַיְחִידָהּ
נִפְטָר, וְהִיא מִשּׁוֹם שֶׁנִּקְנְסָה מִיָּתָהּ עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת בְּעֵטָיו שֶׁל הַנֹּחַשׁ, שֶׁהִחְטִיא
אֶת חַוָּה וְאָדָם, וּפְתָה אוֹתָם לְעֹבֵר עַל צְוִיּוֹ שֶׁל הַשֵּׁם.

וְהוּא, יִשְׂרָאֵל בֵּית הַלְחָמִי, נִשְׂא לְאִשָּׁה אֶת נִצְבֵּת בַּת עֲדָאֵל. וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה שִׁשָּׁה
בָּנִים, הַכּוֹר – אֱלִיאָב, וְהַשְּׁנִי – אַבְיָנָדָב, הַשְּׁלִישִׁי – שְׁמַעְיָא, וְהָרְבִיעִי –

נְתַנְאֵל, הַחֲמִישִׁי – רַדִּי, וְהַשְּׁשִׁי – אֲצָם. לְאַחַר שֶׁנּוֹלְדוּ לוֹ שִׁשָּׁה אֱלוֹ, הִחֵל יִשְׂרָאֵל
לְהִסְתַּפֵּק בְּדִין: כִּי צָדַק קִבְּלָנוּ מִמֶּשֶׁה רַבְּנֵנוּ אֶת פְּרוּשׁ הַפְּסוּק: "לֹא יָבֵא עֲמוּנֵי
וַיִּמְאָבֵי בַקְּהֵל הַשֵּׁם". הָאֵם נִאֲסְרוּ הַגְּרִים הַזְּכָרִים בְּלִבָּד, אוֹ שֶׁהָיוּ הַנְּקִבּוֹת בְּכֻלָּן
הָאֲסוּר גַּם בָּן. שְׂאֵם בָּן, הָרִי רוּת הַמּוֹאָבִיָּה גִיּוֹרֵת הָיְתָה וְאֲסוּרָה לְכוּא בַקְּהֵל הַשֵּׁם,
כְּלוֹמֵר לְנִשְׂא לְבָן יִשְׂרָאֵל, אֲלֵא מִתְּרַת בְּגַר אוֹ בְּעַבְדֵי מִשְׁחָרָה.

כְּאָמְרוּ, הִחֵל יִשְׂרָאֵל לְהִסְתַּפֵּק בְּדִין זֶה וְחָשַׁשׁ שֶׁאוּלַי טָעָה בּוֹ בַעַז כְּשִׁנְשָׂא אֶת
רוּת. וְשְׂאֵם בָּן, הָרִי יִשְׂרָאֵל יָכוֹל לְשָׂא בַּת יִשְׂרָאֵל, אֲלֵא גִיּוֹרֵת אוֹ
שִׁפְחָה מִשְׁחָרְרַת. רָצָה יִשְׂרָאֵל לְצַאֵת יְרֵד הַסַּפְק, וְלָכֵן פָּרַשׁ תַּחֲלָה מֵאֲשֶׁתּוֹ, וְלְאַחַר
מִכֵּן פָּנָה אֶל אַחַת מִן הַשִּׁפְחוֹת שֶׁהָיוּ לְאֲשֶׁתּוֹ, אַחַת הַמִּיְחַדָּת שֶׁבְּכֻלָּן, בְּצַדִּיקוּתָהּ
וּבְיִשְׂרָאֵל לְכַבֵּה, וְהוֹדִיעַ לָהּ שֶׁבְּרָצוֹנוֹ לְשִׂאָנָה וְלְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בָּן, וְאַף קָבַע עִמָּה
זְמַן וְהִיכֵן יָקִים אֶת הַמִּצְוָה. הִלְכָה זֹאת הַשִּׁפְחָה, וּבְיִשְׂרָאֵל וּבְכַבֵּה סִפְרָה אֶת
הַדְּבָרִים אֲלֵא אִשְׁתּוֹ יִשְׂרָאֵל, נִצְבֵּת בַּת עֲדָאֵל. וְהָיוּ וַיִּדְעוּ שֶׁתִּיָּהֵן שֶׁפְּרוּשׁ הוּא יִשְׂרָאֵל
מֵאֵד, וְאֵם תַּחֲלָפְנָה שֶׁתִּיָּהֵן, כְּדָרְךָ שֶׁנִּתְחַלְפוּ לְאֵה וְרַחֵל לְיַעֲקֹב, לֹא יִבְחִין בְּכֹךָ
יִשְׂרָאֵל. לָכֵן גָּמְרוּ וְעָשׂוּ, וְנִתְחַלְפָה הַשִּׁפְחָה וּבָאָה הַגְּבִירָה.

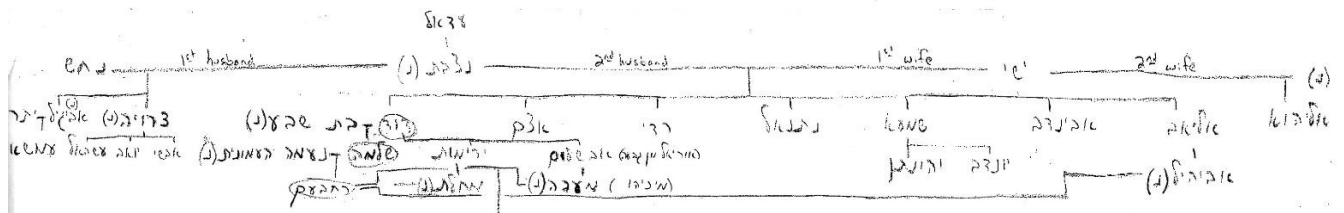
תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף י"ז עמוד א

תנו רבנן: ארבעה מתו בעטיו של נחש, ואלו הן: בנימין בן יעקב, ועמרם אבי משה, וישי אבי דוד, וכלאב בן דוד. וכולהו גמרא, לבר
מישי אבי דוד דמפרש ביה [קרא], דכתיב: ואת עמשא שם אבשלום תחת יואב על הצבא ועמשא בן איש ושמו יתרא הישראלי אשר בא
אל אביגיל בת נחש אחות צרויה אם יואב, וכי בת נחש היא? והלא בת ישי היא, דכתיב: ואחיותיהם צרויה ואביגיל! אלא, בת מי שמת
בעטיו של נחש.

וְנֹחֲזֵר לְעִנְיָנִי, כִּי לְאַחַר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מֵאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן עֲבוּרָה שֶׁל אִשְׁתִּי יְשִׁי, וּבִקְשׁוֹ בְּנִיָּה לְהַרְגָּה. שְׁסֻבּוּרִים הָיוּ, שֶׁנִּתְעַבְּרָה מֵאָדָם זָר. שְׁהָרִי פָּרַשׁ מִמֶּנָּה יְשִׁי. וְלֹא עָלָה בְּדַעְתָּם שְׁמִיּוֹשִׁי בְּעִלְיָה הָיָה הָרָה.

לְאַחַר שֶׁסִּפְּרָה נִצְבָּת בַּת עֲדָאֵל הֵיאָךְ נִתְחַלְפָה עִם שִׁפְחָתָהּ, וְאָכֵן נִתְאַמְתּוּ דְבָרֶיהָ, עַדִּין נִחְשָׁב הָיָה הַדְּבָר לְחִרְפָּה בְּעֵינֵי יְשִׁי וּבְעֵינֵי בְּנָיו, שְׁהָרִי נִתְעַבְּרָה בְּאִפְּן קְלוּקָל, וְכִמְעַט וַדָּאֵי הוּא שְׁיִהְיֶה אוֹתוֹ הַבֶּן שֶׁתּוֹלִיד פָּגוּם בְּמִדּוֹתָיו וְאוֹת קְלוּן לְכָל הַמְשֻׁפָּחָה. וְלָכֵן גָּמְרוּ בִּינֵיהֶם, שֶׁלְאַחַר שִׁוּלַד אוֹתוֹ תִּינוּק, יִרְחִיקוּהוּ מֵעֲלֵיהֶם עַד כַּמָּה שְׁיִוְכְלוּ.

וְהָיָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹקֵם וּמְגַדֵּל אֵיבָרָיו שֶׁל דּוֹד בְּמַעֲי אָמוֹ, וְיֹשֵׁב וּמְצַפֶּה מִתִּי יֵצֵא אֲהוּבֹו לְאֹוִיר הָעוֹלָם. וּבְחַר הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ בְּיוֹם חַג הַשְּׁבוּעוֹת, יוֹם מִתְּנַן תּוֹרַתְנוּ, לְהִיּוֹת יוֹם הַלְדָתוֹ שֶׁל דּוֹד הַמֶּלֶךְ. וּכְשֶׁם שֶׁנִּתְנָה הַתּוֹרָה לְעַם יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי בְּ-ו' בְּסִינּוֹן, כֶּךָ זָכוּ שׁוֹב יִשְׂרָאֵל, שְׁבֶ-ו' בְּסִינּוֹן נוֹלַד דּוֹד הַמֶּלֶךְ, שֶׁלְאַחַר שֶׁמֶלֶךְ אָמַר: "שְׁמַעוּ נָא אֲחֵי וְעַמִּי". וּפְרוּשׁוֹ, אִם שׁוֹמְרִים אַתֶּם אֶת הַתּוֹרָה, אֲחֵי אַתֶּם. וְאִם לֹא, עַמִּי אַתֶּם, וְאִנִּי רוֹדֶה בְּכֶם וּמְכַרִּיכְכֶם לְשִׁמְרָהּ.

לְאַחַר שְׁנוּלַד דְּוֹד, גִּדְלָה אוֹתוֹ אָמוּ, וּכְשֶׁגִּדַל יוֹתֵר, עָשָׂא אָבִיו רוּעָה צֹאן לְהִרְחִיקוֹ מֵהֶם.

לְאַחַר שְׁנוּלַד דְּוֹד שֶׁהוּא הֵבֵן הַשְּׂבִיעִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הוֹלִיד יִשְׂרָאֵל בֵּן נוֹסֶף, שְׁמִינִי, וְנִקְרָא אֵלָיְהוּ. וְעוֹד הוֹלִיד יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי בְּנוֹת – צְרוּיָה וְאַבִּיגַיִל. וְהוֹלִידָה צְרוּיָה אֶת יוֹאָב, שְׁלִימִים נַעֲשָׂה שֶׁר צָבָא שֶׁל דְּוֹד. וְכֵן, יִלְדָה אֶת אָבִישִׁי, שֶׁהִיא אֶחָד מִשְׁלֶשֶׁת הַגְּבוּרִים אֲשֶׁר לְדוֹד. וְכֵן שְׁלִישִׁי יִלְדָה צְרוּיָה, וְשָׂמוּ עָשָׂה אֵל, שְׁעָלִיו נֶאֱמַר בְּסֵפֶר שְׁמוּאֵל ב ב י"ח: "וַעֲשֵׂה אֵל קָל בְּרַגְלָיו כְּאֶחָד הַצְּבִים אֲשֶׁר בְּשֻׁדָּה". וְהִיא גַם הוּא אֶחָד מִרְאשֵׁי הַגְּבוּרִים אֲשֶׁר לְדוֹד. וְאַבִּיגַיִל אֶחָת דְּוֹד הוֹלִידָה אֶת עֲמָשָׂא, שְׁלִמִים נַעֲשָׂה שֶׁר צָבָא שֶׁל אֲבִשָׁלוּם, וְאַחַר כֵּן שֶׁל דְּוֹד, וְהִרְגוּ יוֹאָב בֵּן צְרוּיָה, וְכֵמוּ שֶׁנִּסְפָּר בְּהַמְּשָׁף.

וְאִף עַל פִּי שְׁדוּד הָיָה הֵבֵן הַשְּׂבִיעִי, וְלֹא הִקְטֵן בְּיוֹתֵר, שֶׁהָיָה אֶחָיו אֵלָיְהוּ הֵבֵן הַשְּׁמִינִי נוֹלַד אַחֲרָיו, נִקְרָא דְּוֹד הַקָּטָן, וְהוּא מִטַּעַם שֶׁהִיא מִקְטִין אֶת עֲצָמוֹ. כֵּן דָּרְשׁוּ חֲכָמִים אֶת הַפְּסוּקִים בְּדִבְרֵי הַיָּמִים א בְּפָרָק ב פְּסוּק ט"ו, וּבְשְׁמוּאֵל א פָּרָק ט"ז פְּסוּק י"א.

לְאַחַר שְׁגִדַל, אָמַר דְּוֹד הַמֶּלֶךְ בְּסֵפֶר תְּהִלִּים: "הֵן בְּעוֹן חוֹלְלָתִי וּבְחֶטְא יַחֲמַתְנִי אִמִּי". "כִּי אָבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי וְהִשָּׁם יֶאֱסֹפְנִי, הוֹרְנִי הַשֵּׁם דְּרַכְךָ וְנַחֲנִי בְּאַרְחַ מִיִּשׁוּר לְמַעַן שׁוֹרְרִי". שְׁעַל אִף שֶׁהִרְחַק מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וּמִבֵּית מִדְּרָשׁוֹ שֶׁל אָבִיו, וְסָבַל רַבּוֹת מִהַתְּגַבְּרוֹת הַקְּלָפוֹת לְהַחֲטִיאֹ. אִף עַל פִּי כֵן, דִּבַּק בְּתוֹרָה בְּמֵאֵד מֵאֵד. וְסִיעֵו הַשֵּׁם, שֶׁהִיא עוֹלָה וּמְצִיחַת, עַד שֶׁבִּהְגִיעֵו לְגִיל שְׁלִישִׁים מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל. וְהִיא לְמֶלֶךְ הַנַּעֲרָץ וְהָאֱהוּיב בְּיוֹתֵר בְּכָל תּוֹלְדוֹת עַם יִשְׂרָאֵל.

וַיֵּשׁ לְלַמֵּד מִכָּאֵן, עַד כַּמָּה חָשׁוּב הוּא לְמוֹד הַתּוֹרָה כְּשֶׁנַּעֲשָׂה הוּא לְשֵׁם שְׁמַיִם. שֶׁהִנֵּה, דְּוֹד לָמַד בְּמִדְבַּר מִתּוֹף טְרַדַת מְלֹאכֶת רַעִיַת הַצֹּאן, וּמִתּוֹף בְּזִיזוֹן שֶׁהִיא מְבֻזָּה בְּעֵינֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ. וְסָבַל רַבּוֹת מִהַתְּגַבְּרוֹת הַקְּלָפוֹת לְהַחֲטִיאֹ, וְשָׁמַר עֲצָמוֹ שְׁלֹא יִחֲטָא. וְכֹאמֹר, לְמִרוֹת הַכָּל לָמַד בְּהַתְּמַדָּה עֲצוּמָה עַד שֶׁנִּהְיָה לְגִדּוֹל הַדּוֹר. וְהָיִית שְׁכָל מַעֲלָה וּמַעֲלָה שֶׁקָּנָה לְעַצְמוֹ זָכָה לָהּ אַחַר מֵאֲמָצִים מְרַבִּים, זָכָה דְּוֹד וְזָכוֹתוֹ קָיְמַת לוֹ וּלְבָנָיו אַחֲרָיו וְלְכָלֵלוֹת יִשְׂרָאֵל עַד אַחֲרֵית הַיָּמִים.

שְׁמוּאֵל א פָּרָק

טז פְּסוּק י"א

וַיֵּאמֶר שְׁמוּאֵל
אֶל־יְשׁוּׁ הַתָּמוּ
הַנְּעָרִים וַיֵּאמֶר
עוֹד שְׂאֵר הַקָּטָן
וְהִנֵּה רַעַה בְּצֹאן
וַיֵּאמֶר שְׁמוּאֵל
אֶל־יְשׁוּׁ שְׁלִחָה
וְקָחָנוּ כִּי לֹא־נָסַב
עַד־בָּאוּ פֹה:

ON A HAIR-BREADTH

When Boaz died immediately after his marriage to Ruth, darkness descended upon the world, and the light of the Messiah was covered. There were many who said : It is not God's desire that Moab's seed should mingle with the seed of the elect among Israel. Ruth, they said, had caused the death of Boaz. And the son she would bear from him — if she were to bear one — would perhaps be illegitimate.

For the Halachah which allowed the women of Moab, to marry into the community of Israel, had not yet been firmly established in Israel, and there were many who protested against it. If you will examine the Megilah of Ruth, you will find that from the time when Ruth's pregnancy is mentioned, till the end, the Elders, and all the others who were mentioned earlier — at the time of Ruth's marriage to Boaz — 'vanish' completely. Even Ruth, Oved's mother, is no longer mentioned. From now on only the neighboring women concern themselves with the newborn

child — who, out of compassion, as it were, sought to cover up Ruth's part in this child — 'There is born a son to Naomi...' (not to Ruth). It is they who give the child a name, in an effort to hearten Naomi. For the Halachah in the matter hung, as it were, on a hair-breadth. None knew how to decide the Halachah with certainty except for God Himself, Who alone knew that this Halachah was valid : that the actions of Boaz and Ruth were for the sake of Heaven, and for the sake of revealing the light of the Messiah.

Oved grew to adulthood and all saw him to be righteous. Their courage revived, and they said : If he were illegitimate, Heaven forbid, it would not have been possible for him to be as righteous and holy as he is.

This view was further strengthened after Ishai was born, and all saw that he was completely pure, without the slightest taint of evil. Then they said : The Divine Spirit spoke through Boaz and the Elders, who permitted Ruth to enter into the congregation of the Lord. They did act in accord with the Torah.

Subsequently, there were born to Ishai six sons — and in all of Beit Lechem none were as righteous and pure as they : Heroes in the strength of the Torah, and possessed in full measure of every goodly portion found in the world.

רות פרק ד

(יא) ויאמרו כלהעם אשר בשער והזקנים עדים
 יתן יקח אתהאשה הבאה אל ביתך כרחלו
 וקלאה אשר בנו שתיקהם את בית ישראל ועשה
 תול באפרתה וקראשם בבית להם:

(יב) ויהי ביתה בבית פרוץ אשר ילדה תמר
 ליהודה מו-הזרע אשר יתן יקח לה מו-הנערה
 הזאת:

(יג) ויבא בעז את רות ותהיו לו לאשה ויבא אליה
 ויטו יקח לה הריון ומלד בן:

(יד) ותאמרנה הנשים אל-נעמי ברוך יקח אשר
 לא השפית לה גאל הגוים ויקרא שמו בישראל:

(טו) והנה לה למשיב נפש ולכלכל את שיתתה כי
 כלתה אשר אהבתה ילדתו אשר היא טובה לה
 משבעה בנים:

(טז) ותקח נעמי את הילד ותשתהו בחיקה ותהיי
 לו לאמנת:

(יז) ותקראנה לו השכנות שם לאמר ילד-בן
 לנעמי ותקראנה שמו עובד הוא אבי ישי אבי דוד:
 פ

(יח) ואלה תולדות פרוץ פרוץ הוליד את-הצרון:

(יט) וצרון הוליד את-תם ותם הוליד את-
 עמינדב:

(כ) ועמינדב הוליד את-נחשון ונחשון הוליד את-
 שלמה:

(כא) ושלמון הוליד את-בעז ובעז הוליד את-
 עובד:

(כב) ועבד הוליד את-ישי וישי הוליד את-דוד:

There was now a triple cord : Oved, Ishai, Eliav and his brothers — this cord would not snap. Whoever was doubtful earlier said in his heart : one must never despair in the face of calamity. Now that three generations were born in purity and holiness, it was clear to all that the entire house of Ishai was pure and without blemish. From him the anticipated light within Yehudah, would come forth.

Till . . . David was born and 'a cloud of darkness covered the heaven,' such as there never had been. And again no one knew where the light was hidden, except for God alone.

This last 'covering' came before the great revelation. Therefore it was a denser covering than all which had

preceded it. God took the light of the Messiah and covered it from every living eye. In deep darkness, He hid the light.

**'THE LORD SAID THAT HE WOULD DWELL
IN THE THICK DARKNESS'**

The Sages have said of Ishai, David's father, that in his old age, he became doubtful of his status — because of his great fear of the slightest taint of sin. He thought : Heaven forbid, perhaps the decision of my grandfather Boaz and his Beit Din did not correspond accurately to the true Halachah. Perhaps I am illegitimate, and I am prohibited from entering the congregation of the Lord. How can I dwell with my wife, who is a legitimate daughter of Israel. While I — perhaps I am a Moabite ?

Before this dreadful doubt rose in Ishai's heart, six sons and two daughters had already been born to him. What could avail to rectify the past ? But the way of the wicked is not the way of the righteous. The way of the wicked is not to fear sin. And if they do fear it, it is the ensuing penalty that they fear. If they see themselves excessively immersed in sin, they no longer forsake sin out of fear of punishment.

The righteous, however, are different since their essential fear is of sin rather than of penalty. Therefore, even when they see themselves as having committed transgression, and they find that they can no longer rectify its past effects, they nevertheless do not add in the slightest to their earlier misdeeds.

דברי הימים א פרק ב

(יב) ובעז הוליד את-עובד ועובד הוליד את-
ישׂי:

(יג) ואישׂי הוליד את-בכרו את-אליאב ואביןדב
השני ושמעא השלישי:

(יד) נתנאל הרביעי רבי הקמישי:

(טו) אצם הששי דניד השבעי:

(טז) ואחיותיהם צרויה ואביגיל ובגני צרויה
אבשי ויואב ועשהאל שלשה:

(יז) ואביגיל ילדה את-עמשא ואבי עמשא יתר
הישמעאלי:

Ishai went and separated himself from his wife. He remained separated from her for many years, and his sons knew...

Since Ishai was great in righteousness, he realized: God did not create His world for naught, He fashioned it to be inhabited. And it is not proper for a person to dwell without a wife. What did he do? After many years of separation from his wife, he took a Canaanite maidservant who had been part of his household and he said to her: 'You are conditionally freed: if I am permitted to enter the congregation of the Lord, your liberation is valid, and you are my wife in accord with the laws of Moshe and Israel. But if I am prohibited from entering the congregation of the Lord, your liberation is not valid, and you remain permitted to a Moabite.

Ishai's wife, who was herself pure and righteous, suffered great anguish over the fact that her righteous husband was separated from her, and she was desirous of again bearing children from him. The maidservant saw her anguish, and said to her: 'Do with me as Leah did with her sister Rachel,' and Ishai's wife came in the place of the maidservant. She sanctified herself, and prayed to God. God answered her prayers: she conceived. And it was of God, that Ishai should not know of the change. Within three months his sons saw that their mother had conceived, and they said to their father Ishai: 'See, our mother is with child by harlotry. We wish to slay her, together with the unborn one who is within her!'

At that time, Ishai felt terrible anguish, and his heart was as if dead within him. And thus did he say to his sons:

'Let her give birth. And do not arouse slander against yourselves. Let the child be abhorred, and let him be a servant to you.' He wanted thereby to prevent David from mingling with the people of Israel, (despite the failure to publicize the 'illegitimacy').

The child who was born from this conception was David.

Of this David said: 'I was estranged from my brothers: — (they considered me a bastard). 'And I was alien to the sons of my mother: ' (they suspected her of harlotry).

תהלים פרק טו

(ט) מִיּוֹנֵר הִנֵּיתִי לְאַחֵי אֲנֹכִי לְבִגֵי אֹמְרֵי:

(י) כִּי־קָנַאת בֵּיתֶךָ אֶכְלַתְנִי וְחַרְפּוֹת חוֹרְפִיךָ נִפְלוּ עָלַי:

(יא) וְאַבְנֶה בְצֹם נַפְשִׁי וְתָהִי לְחַרְפּוֹת לִי:

(יב) וְאַתְנֶה לְבוֹשֵׁי שָׂק וְאָהִי לָהֶם לְמַשָּׁל:

(יג) יִשְׁיחוּ בִי וְיִשְׁבִי שָׁעַר וְיִגְיִזוּת שׁוֹתֵי שִׁכָּר:

(יד) וְאֲנִי תַפְלֵת־לֶדָו יִקְרָא עַת רְצוֹן אֱלֹקִים בְּרַב־חֲסָדָךְ עֲנֵנִי בְּאַמַּת יִשְׁעֶךָ:

SUFFERINGS OF LOVE AND REJOICING

Suffering is difficult to bear: not everyone merits the ability to accept pain with love. Some rebel against their agonies and murmur against God's ways. Some are brought by pain to an even worse end; if they are persecuted and kept at a distance by everybody, they flee from their God also, and completely forsake the source of their lives. In such cases pain becomes a stumbling block and leads to denial of God. And it is the way of people who are frail and weak, that they are incapable of withstanding suffering.

David however was the greatest hero of all the generations.

What was his strength, that he was able to withstand suffering more than any person on earth?

God placed him at the midpoint of all the generations, so that he should be able to bear upon himself all the preceding generations and all those following till his power would be revealed at the End-of-Days — like the center beam which holds aloft the entire ceiling.

The sons of the tribe of Yehudah were well trained. From the morning of their childhood, they possessed fullness of strength and wisdom. Go and learn from Yehudah, the head of the tribe. In twenty-two years three generations came forth from Yehudah: his own sons: Er, Onan and Shelah; Peretz and Zerach, the sons of Yehudah by Tamar who should have become Shelah's wife as a widow of the elder brothers; Chetzron and Chamul, the sons of Peretz.

Likewise do you find concerning Calev the son of Yefuneh and his progeny: Chur, Uri, Betzalel (when they were only seven or eight years old, children were already born to them). When Betzalel the son of Uri, the son of Chur, the son of Calev was only thirteen years old, the Lord had filled him with sufficient wisdom, insight and knowledge, to build God's Tabernacle, in accord with God's design. Likewise, they were not subject to the effects of old age, as are all others. Till the end of their days, they were like lions in strength. All the more was this true of David, who was the elect of the tribe and its essence.

David was still an infant, and he already understood his destiny. While yet in the crib, his mother whispered into his ears: You are pure my son, sanctified from the womb, and your mother is likewise. Let not your heart fall during the sufferings which await you. Accept them with love and trust in God — you will never be shamed... and David listened and understood...

He grew up, and his eyes saw the separation which existed between his brothers and himself. He understood and accepted it with love.

The Sages have said that Ishai was the greatest of his generation. Wherever he entered, masses of Jews came to welcome him, and masses went out to accompany him.

Ishai's seven sons all went in the way of their father, and were noble as he was, and they too were highly regarded by all their people. They went everywhere with their father, and their honor was also great. Only young David was not with them. They kept him at a distance and abhorred him. But he knew why they did so, their intentions were for the sake of Heaven. In the recesses of his heart, he loved them nevertheless. For he said, it is not me whom they abhor, but only sin, and indeed, sin is as abhorred in my eyes as in theirs.

Everyone saw that David's brothers kept him at a distance,

and they said: 'There is some secret matter here — there is evil in the house of Ishai...'

Since there was none among the people who knew why David was kept at a distance from his entire household, they began to imagine many things about him, of which he was not guilty. And they piled accusations upon him; at first doubtfully, and when there was none to deny them, the doubts became certainty. Till all Israel 'knew' that he was 'evil,' and there was no longer anyone who hesitated to cast dishonor upon David. For everybody said: by shaming David we honor the house of Ishai. Since he is hated by those who know him closely, we certainly have the right to do so.

Kept at a distance from his home, isolated from his people, David found rich pasture and flowing water for his soul — which thirsted for God — in the wilderness to which he fled, in quest of God's nearness. There, none knew him and none saw him.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיז עמוד א

תניא: היה רבי מאיר אומר: כל תושבחות האמורות בספר תהלים — כלן דוד אמרן, שנאמר +תהלים עב+ כלו תפלות דוד בן ישי, אל תיקרי כלו אלא, כל אלו...

תנו רבנן: כל שירות ותושבחות שאמר דוד בספר תהלים, רבי אליעזר אומר: כנגד עצמו אמרן, רבי יהושע אומר: כנגד ציבור אמרן, וחכמים אומרים: יש מהן כנגד ציבור, ויש מהן כנגד עצמו. האמורות בלשון יחיד – כנגד עצמו, האמורות בלשון רבים – כנגד ציבור. ניצוח וניגון – לעתיד לבא, משכיל – על ידי תורגמן, לדוד מזמור – מלמד ששרתה עליו שכינה ואחר כך אמר שירה. מזמור לדוד – מלמד שאמר שירה ואחר כך שרתה עליו שכינה. ללמדך שאין השכינה שורה לא מתוך עצלות, ולא מתוך עצבות, ולא מתוך שחוק, ולא מתוך קלות ראש, ולא מתוך דברים בטלים, אלא מתוך דבר שמחה של מצוה. שנאמר +מלכים ב ג+ ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'.

תהלים פרק צ פסוק א

תַּפְלִיחַ לְמִשְׁחָה אִישׁ־הָאֱלֹקִים אֲדֹנָי־י מַעֲזֹן אֶתָּה הַיְיָ לָנוּ בְּדֶרֶךְ נָדָר:

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף טו עמוד ב

והא בימי דוד אימעוט שני, דכתיב: +תהלים צ'+ ימי שנתינו בהם שבעים שנה.

תוספות מסכת יבמות דף טו עמוד ב

ימי שנתינו בהם שבעים שנה – אף על גב דהאי קרא בתפלת משה כתיב מסתמא דוד אמרו שמצינו שחי כך אבל משה מצינו שחי יותר.

ערוך לנר מסכת יבמות דף טו עמוד ב

בתוס' ד"ה ימי. מסתמא דוד אמרו. פירוש להך קרא אבל בעין יעקב פי' דכל המזמור אמר דוד ולמשה פי' על משה, אכן לפענ"ד זה אינו דבפירוש אמרינן בסנהדרין (קיא ב) ובבבא בתרא (טז ב) ובמדרש דמשה עצמו אמרו:

תהלים פרק קלז

(א) עַל נְהַרְוֹתוֹ בְּכֹל נֶשֶׁם יִשְׁכְּנוּ גַם־בְּכִינוּ בְּזַכְרָנוּ אֶת־צִיּוֹן:

(ב) עַל־עַרְבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְיֵנוּ כְּנִרוֹתֵינוּ:

(ג) כִּי נֶשֶׁם שְׁאֵלוֹנוּ שׁוֹכְנֵנוּ דְבַר־יִשְׁרָיִם וְתוֹלְלֵינוּ שְׁמַחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן:

(ד) אֵיךְ נִשְׁרִי אֶת־שִׁיר־יִקְנֹק עַל אֲדַמַּת נֶגֶר:

(ה) אִם־אֲשַׁפְּתֶךָ יְרוּשָׁלַם תִּשְׁפַּח מִיָּגִי:

(ו) תִּדְבַּק־לְשׁוֹנִי לַחֲכִי אִם־לֹא אֲזַכְּרֶכִי אִם־לֹא אֶעֱלֶה אֶת־יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׁמַחָתִי:

(ז) נָזַר יִקְנֹקוּ לְבָנֵי אֲדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלַם הַאֲמָרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוּד בָּהּ:

(ח) בת־בָּבֶל הַשְּׂדוּדָה אֲשֶׁרֵי שִׁישְׁלִים־לָךְ אֶת־אֲמֹלֶךְ שְׁמֶלֶת לָבוּ:

(ט) אֲשֶׁרֵי וְשִׂיחָזוּ וְנָפְץ אֶת־עַלְלֶיךָ אֶל־הַסֶּלַע:

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נז עמוד ב

אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב: על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון? מלמד, שהראהו הקדוש ברוך הוא לדוד חורבן בית ראשון וחורבן בית שני; חורבן בית ראשון, שנאמר: על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו; בית שני, דכתיב: זכור ה' לבני אדום את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה.

תהלים פרק עב

(א) לְשִׁלְמָהּ אֱלֹקִים מְשַׁפְּטִיהָ לְמַלְךָ תָּגוּ וְצַדִּיקֶיךָ לְכוֹר־מֶלֶךְ:

דעת מקרא

(א) לְשִׁלְמָהּ – מְזֻמָּר זֶה אָמַר שְׁלֵמָה. פְּרוּשׁ אַחֵר: דָּוִד אָמַר מְזֻמָּר זֶה וְהַתְּפִלָּל בּוֹ עַל שְׁלֵמָה (ועי' בסיכום המזמור).

(ב) יָדִיו עֲמִינָה בְּצַדִּיק וְעֵנִי־יָהּ בְּמִשְׁפָּט:

(ג) יִשְׁאֹו הָרִים שְׁלֹום לְעַם וְגִבְעוֹת בְּצַדִּיקָה:

(ד) יִשְׁפָּטוּ עֵנִי־עֵלִים יוֹשִׁיעַ לְבָנֵי אֲבֹתָי וְיַדְכָּא עוֹשֵׂק:

(ה) יִירָאוּךָ עַם־שְׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יְרֵחַ דָּוִד דוֹרִים:

(ו) יִגִּד כְּמֶטֶר עַל־גֹּז כְּרִבְבִים וְרַנְיָה אֲרָץ:

(ז) יִפְרַח־בְּיָמָיו צִדִּיק וְרַב שְׁלֹום עַד־בְּלֵי יָרֵחַ:

(ח) וְיִרְדֵּךָ מִיָּם עַד־יָם וְעַד־אֶפְסַי־אֲרָץ:

(ט) לְפָנָיו יִכְרַעוּ צִיִּים וְאִיִּבּוֹ עֶפֶר יִלְחֲכוּ:

(י) מַלְכֵי תְּרָשִׁישׁ וְאִיִּים מְנַחֶה יִשְׁיִבוּ מַלְכֵי שְׂבָא וְסָבָא אֲשֶׁפֶר יִקְרִיבוּ:

(יא) וְיִשְׁתַּחֲוּוּ־לוֹ כָּל־מַלְכִים כָּל־גּוֹיִם גְּעִבְדוּהוּ:

(יב) כִּי־יִצְיִל אֲבֹתָיו מִשֹּׁנַע וְעֵנִי וְאִיר־עֶזְרָ לּוֹ:

(יג) יַחַס עַל־דָּל וְאֲבֹתָיו וְנַפְשׁוֹת אֲבֹתָיו יוֹשִׁיעַ:

(יד) מִתּוֹךְ וּמִחֶמְסִים יִגְאָל נַפְשָׁם וְיִיקַר דָּמָם בְּעֵינָיו:

(טו) וַיְחִי וַיְתַוְּלוּ מִזֶּה־בִּשְׁבָּל שְׁבָא וַיִּתְפַּלֵּל בְּעַדוֹ תַּמִּיד כָּל־הַיּוֹם וַיִּכְרַכְנֶהוּ:

(טז) יְהִי פֶסֶת־בֵּירוֹ בְּאֲרָץ בְּרֵאשׁ הָרִים יִרְעֵשׂ כְּלִבָּנוֹן פְּרִגּוֹ וְיִצְיִצּוּ מְעִיר כְּעֶשֶׂב הָאֲרָץ:

מדוע נזכר שלמה בתהלים לפי הסוברים ששלמה לא נמנה מאלו שכתבוהו ותמהו התוספות (ד"ה ע"י) לפי הגירסא בגמרא לפנינו, מדוע לא מנו את שלמה בין הזקנים שכתבו את ספר התהלים, והרי שמו נזכר בתהלים כמזמור ע"ב לשלמה אלוקים משפטיך וגו'. ותירצו, שלא שלמה אמרה אלא דוד התפלל על שלמה בנו. וכן מה שנזכר שמו במזמור קכ"ז שיר המעלות לשלמה וגו', לא אמרה שלמה אלא דוד, שהרי דוד אמר את כל חמש עשרה שירי המעלות. והביאו התוספות ראייה לדבריהם, שהרי בסוף מזמור ע"ב כתוב 'כלו תפלות דוד בן ישי, ובהכרח שדוד אמר מזמור זה'.
ובדברי התוספות שמזמור ע"ב התפלל דוד על שלמה בנו כתבו המפרשים על תהלים. וכן מה שכתבו ששיר המעלות לשלמה נאמר על ידי דוד, מבואר כן בוורד חדש (נלשתי י: ד"ה מ"ל ל"ר יסח). אמנם במקום אחר בוורד (פקודי רכ. ד"ה טו פסח) מבואר ששלמה אמרה.

(יז) יהי שְׁמוֹ לְעוֹלָם לְפָנֵי־שָׁמַיִם יִנּוּן שְׁמוֹ וַיִּתְבָּרְכוּ בּוֹ כָּל־גּוֹיִם יִאֲשְׁרוּהוּ:

(יח) בְּרִידוֹ יִקְנֶה אֱלֹקִים אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל עֲשֵׂה נִפְלְאוֹת לְבָדּוֹ:

(יט) וּבְרִידוֹ יֵשֶׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וַיִּמְלֵא כְּבוֹדוֹ אֶת־כָּל הָאָרֶץ אֱמֶן וְאֱמֶן:

(כ) כָּלוּ תַפְלוֹת דָּוִד בְּרִישֵׁי:

רש"י תהלים פרק עב פסוק כ

כלו תפלות דוד – רבותינו דרשו כלו, כל אלו תפלות דוד לכלול כל הספר על שם דוד ואף מ"ש בני קרח ועשרה זקנים ע"ש שהוא נקרא נעים זמירות ישראל (ש"ב = שמואל ב = כ"ג), ויש לפתור כלו כמו נסתיימו כמו רומו מעט (איוב כ"ד) שומו שמים (ירמיה ב') וא"כ הוא לא נכתב המזמור במקומו ואין מוקדם ומאוחר בספר ונראין הדברים שלעת זקנתו כשהמליך את שלמה אמרו:

מלבי"ם תהלים פרק עב פסוק כ

כלו, שזאת התפלה האחרונה שהתפלל לפני מותו אחרי משה את שלמה:

מצודת דוד תהלים פרק עב פסוק כ

כלו – נשלמו תפלת דוד כי המזמור הזה אמר סמוך למיתתו בעת שהמליך את שלמה ולא הוסיף לומר עוד ולא כתבה בסוף הספר כי ראה להשלים את הספר בהלולים בעבור רוב השבחים האמורים בהם:

התהלים המפורש

פרק עב

מזמור זה חיברו דוד המלך בעת שהמליך את שלמה בנו, והתפלל עליו שישפוט את העם בצדק וברחמים ויצליח בשבתו על כסא מלכותו – שיהיה אז שפע טובה ושלוש על ישראל. ואמרו בסוף ימיו כאשר כבר שכב על מיטתו ונטה למות, ולזה אמר בסיומו "כלו תפלות דוד בן ישי" כי היא היתה האחרונה ממזמוריו (מאירי, רד"ק, אבן יחיאל ומלבי"ם, וכע"ז ברש"י בתחילת הפרק ובסופו). ו"לא נכתב המזמור במקומו ואין מוקדם ומאוחר בספר" (רש"י פסוק כ). כי המזמורים לא נכתבו בספר כפי סדר אמירתם (מאירי). כי ביקש דוד לחתום הספר במזמורי "הללויה" שכולם שבח לאל וסיפור נפלאותיו (מאירי ורד"ק). וי"מ אותו על מלך המשיח (ספורנו ואלשיך). ואף במאירי הביא גם דעה זו, וכתב שמשח נקרא "שלמה" כרמו על השלמות, וכן הוא במדרש שוח"ט. וי"מ ששלמה המלך הוא שחיבר תפילה זו (רבינו וידאל הצרפתי, חוה ציון). וראה מה שהארכנו בכך ב"מבוא" לתהלים בפרק "התהלים – מחברו שמו ומבנהו".

ובסיום: כָּלוּ תַפְלוֹת דָּוִד בֶּן-יִשָּׁי, משום ששני הספרים הראשונים שבתהלים הם ברובם הגדול מזמוריו של דוד עצמו, המסודרים כספרים לעצמם. ואילו מכאן והלאה יש מזמורים שונים שבחלקם לא מצוין שם המחבר, ובאחדים מהם מצוינים שמותיהם של מחברים אחרים – אף שגם בהם יש עוד ממזמוריו ומתפילותיו של דוד.

הספר עצמו מעיד על כך שהוא ספר תפלות דָּוִד בֶּן-יִשָּׁי (תהלים עב, כ); ואכן, רוב מזמוריו מיוחסים לדוד המלך. עם זאת, נזכרים בספר גם שמותיהם של כמה משוררים אחרים. לפי מסורת חכמים (בבא בתרא יד ע"ב-טו ע"א), לעשרה אנשים מיוחסים מזמור אחד או אחדים (ובכללם אדם הראשון ומשה רבנו).

דעת מקרא

הפסוק האחרון 'כלו תפלות דוד בן-ישי' הוא כתבת בסוף הספר. ומצינו, שהסופרים הקדמונים היו נוהגים לפעמים לקבוע כתבות כאלה בסוף הספר, ולא רק בכתרות בראש הספר. ועין על כף עוד במבוא הכללי לספר תהלים. ואף על פי שלאחר הספר השני באים עוד שלשה ספרים, לא עקרו את הכתבת הזאת ממקומה, להודיענו, שמעקרו היה כל ספר מחמשת ספרי תהלים יחידה בפני עצמה. ועוד, משום שאפשר לפרש, שפסוק זה מוסב על המזמור שלפניו, לומר שהוא המזמור האחרון שאמר דוד לפני פטירתו. וכך נאה לדוד שייסם את חיו בתפלה על מלכות שלמה בנו. ומה שלא נכתב המזמור בסוף ספר תהלים, הוא משום שאין מקדם ומאחר בתורה¹⁴.

14 ויש בדברי חז"ל עוד כמה וכמה דרשות על הפסוק 'כלו תפלות דוד בן ישי', עי' במדרש שוחר טוב ובילקוט המכירי. ויש לשים לב שמלשון הפסוק הזה עולה, שכל מזמורי תהלים מכונים 'תפילות', אף שהשם 'תפילה' נמצא בכתובת של מזמורים מעטים בלבד. וכן שכל מזמורי תהלים נקראים על שם דוד בן ישי, ואף על פי שיש הרבה מזמורים, שבכתובות שלהם נזכרים שמות של אנשים אחרים.

- אגדל אל אשר כל הגדולות
- ברוח פיו יסובב הענלות
- רצונו העשנה כל הכולות
- הדרו אערוך המיד במלות
- משיט לבי פני צורי לחלות
- ובשמו אכתבה כפר הפלות
- למול אחת גדולותיו נקלות
- ויריץ כל צבאיו על סמלות
- עלילותיו פליאות גם כמלות
- יקרות כי בכתם לא סמלות
- וכל הפצי לבונן לו תפלות
- והוא עזרי להחל גם לבלות

נאם אברהם בר מאיר אבן עזרא הספרדי

זך ספר תהלות יש בו מזמורים ושם המסורר או המסור כתוב בראש המזמור ויש מהם רבים בלא זכר שם המסורר כמזמור הראשון גם השני ומזמור יושב בסתר עליון ואשר אחריו ומחלוקת גדולה יש ביניהם המפרשים יש אומרים כי כל הספר לדוד והיה נביא והעד כמלות דוד איש האלמים וככה לא נמצא בכסריו כי אם על נביא ועוד שאמר בדבריו האחרונים רוח ה' דבר כי כמו הדובר כי עוד ומלתו על לשוני ומנאנו שם ידותון מחובר עם דוד כמזמור והיה כן כי המזמור לדוד ונתנו לידותון לנגן כי הוא אחד מהמנצחים וככה לשלמה אלמים משפטך למלך תן נבואת דוד על שלמה בנו ותפילה למשה איש האלמים הוא לדוד ונתן המזמור לכני משה לשבואל יכניו וככה כל מזמור לאסף ולכני קרח לאחד מכני הימן נכד שמואל שהיה מכני קרח ככתוב בדברי הימים ועל מהרש"א בכל גם אלמים באו גויים כמחלקך נבואת דוד שהתנבא לעתיד על דרך הכה כן מולד לבית דוד יאשיהו שמו ויש אחרים אומרים כי אין בספר הזה נבואה לעתיד ונעבור זה כתובו הקדמונים עם איוב ומגילות והעד מזמור ושיר ותפילה

דברי הימים ב פרק ח

(יד) ויצמד כמשפט דָּוִד אָבִיו אֶת־מחלקות הכִּהֻנִּים עַל־עֲבֹדָתָם וְהַלְוִיִּם עַל־מִשְׁמֹרֹתָם לְהִלָּל וְלִשְׁרֹת גִּגַּד הַכִּהֻנִּים לְדַבְרֵי־יְיָ בְּיוֹמוֹ וְהַשׁוֹעֲרִים בְּמִחְלָקוֹתָם לְשֹׁעֵר וְשֹׁעֵר בִּי לֹא מִצֵּנֶת דָּוִד אִישׁ־הַאֲלָקִים:

ואחריו כי על נכרות בכל חברו אחד מן המסוררים בכל וככה אחריו כי אל מזמור לכני קרח הוא לאחד מן המסוררים מכני בני הימן שהיו בכלל ודבריהם יורו על הגלות ולא ימצא ככה בדברי דוד ואחריו כי גם לאסף שם מסורר הוה בכל ואינון לאסף המנצח שהיה בימי דוד וככה איתן האורסי חבר מזמור בהכרת מלכות בית דוד בימי דָּקִיבֹה וּמְזֻמֻרִים שאין כתוב עליהם שם לא ידעו העשירים זה ספר תהילות שם המחבר וככה לכני קרח לאחד מזמורו ולא ידעו שמו ואשרי פמימי דרך דברי נער מנשרו ישראל היה לו כבוד ממלכי בכל והעד בזה יזכה נער צעיר אנכי ונכזה וגם כי ישנו עדים כי נדברו ודעתו נוטה עם דברי הקדמונים ז"ל כי זה הספר כולו נאמר ברוח הקודש ולמה תמכו מחלק שיר והנה שירת האזינו תוכיח גם ספילה לחכוק גם התנבא על לשון הצדיקים עד אנה ה' שועתי וכספר ישעיה למה תתענו ה' מדרכך וכל מזמור כתיב בראשו לדוד הוא לדוד או לאחד מן המסוררים המתנבאים על דוד על דרך לשלמה אלמים משפטך למלך תן שגם הוא לאחד מהמסוררים על שלמה ותפילה למשה הוא למשה ומזמור לאסף גם הוא לאסף שהיה בימי דוד וכתוב עליו הנבא על ידי המלך ולשלמה לאחד המתנבאים על שלמה או על המשיח בנו כאשר נקרא שמו ודוד עבדי נביא להם לעולם על דרך ואתה אל תירא עבדי ועקב והמזמורים שאין כתוב בראשם שם אדם יתכן שאינן לדוד אולי הם לדוד כמזמור הודו ל' קראו בשמו שאין שם שם דוד והוא לדוד וזה מסורר בדברי הימים כי דוד חיברו על הארץ ונתנו לאסף המסורר ולמה תמכו מפרשים בעבור שאין בתחילת הספר נבואת דוד כי אין ספק בין הישראלים כי ספר בראשית משה אדונינו כתבו כי ככה קבלו אבותינו הקדושים ז"ל אט"ס שאין כתוב בתחילת וידבר השם אל משה:

The manner in which David conceived of his own role and that of his songs is expressed in his "last words" which have been preserved for us in the Second Book of Samuel (23:1-7). Here he views the significance of his own gift as a singer and the part to be played by his descendants in the advancement of the universal salvation on earth which will come to pass in the far distant future. In Verses 2 and 3 David declares the ultimate victory of the righteous and the fear of the Lord among mankind to be the main content of the message for the dissemination of which God had imbued him with His spirit and entrusted His word to his lips. It is a future which, as David states in Verse 4, will dawn as a pure and cloudless morning of the nations only when the seeds of salvation nestled within the soil of mankind will have been brought to maturity through the alternation of joy and sorrow even as the grain is ripened by means of alternating sunshine and rain. For (Verse 5) the importance of his dynasty, established and maintained by God, extends far beyond the immediate present. God has established with him a covenant belonging to eternity which remains ready and preserved at all times although David's salvation and that of all the others striving after God has not yet visibly sprouted forth in our own day. But everything that is base and evil (Verse 6-7) is as a rootless thorn which the wind can drive away and which, therefore, need not be plucked out by human hands. Of course, if a human power would have to fight against evil, that power would have to gird itself with spears and iron armor. But evil men will perish through the fire of God's rule, even though Divine sovereignty seems to remain in repose and at rest.

In this, the last spiritual testament of David, lies the true key to the Psalms, and we therefore wish to quote it here both in its original text and in the translation:

II SAMUEL 23: 1—7

1) And these are the last words of David. Thus says David, the son of Yishai, and thus speaks the man raised on high as the anointed of the God of Jacob and the sweet singer of Israel.	<p>1) וְאֵלֶּה דְּבַרֵי דָוִד הָאֲחֻרָיִם נֶאֱמַר דָּוִד
כְּרִישֵׁי וְנֶאֱמַר הַנֶּבֶר הִקָּם עַל מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל:
יַעֲקֹב וְנֶעַם זְמֵרוֹת יִשְׂרָאֵל:</p>
2) The spirit of the Lord spoke through me, and His Word was upon my tongue.	2) רוּחַ יְהוָה דִּבְרַבֵּי וּמְלָתוֹ עַל-לְשׁוֹנִי:
3) But the God of Israel said it; the Rock of Israel spoke to me; the righteous shall prevail amongst men, prevail through the fear of God.	<p>3) אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לִי דִבֶּר צוּר
יִשְׂרָאֵל מוֹשֵׁל בְּאֲדָם צְדִיק מוֹשֵׁל יְרֵאת
אֱלֹהִים:</p>
4) Bright as morning light the sun shall rise; even before, from sunshine, from rain, the plant springs up from the soil.	<p>4) וּכְאוֹר בֹּקֶר בִּקְרַי יִרְחַשְׁמֶשׁ בִּקְרַי לֹא
עֵבֹת מִנְּהַ מִּמְשֶׁר דָּשָׁא מֵאֲרָץ:</p>
5) For not so is my house with God, for He has established with me an everlasting covenant. Therein prepared in all things and secure [are] my salvation and mankind's striving, though as yet He does not make it grow.	<p>5) כִּי-לֹא-כֵן בֵּיתִי עִם-יְהוָה כִּי בְרִית
עוֹלָם שָׁם לִי עֲרוּכָה כְּכֹל וְשִׁמְרָה כִּי
כִּלְיִשְׁעֵי וְכִלְחֻפְּתָי כִּי-לֹא יִצְמִיחַ:</p>
6) But the worthless, they are all as thorns, driven away, for one removes them not by force;	<p>6) וּבְלִיעֵל כְּקוֹץ מְנַד כְּלֵהֶם כִּי-לֹא
כִּד יִקְחוּ:</p>
7) Were a man forced to touch them, he would need arm himself with iron and the spear; instead, in fire are they burned, burned [while He remains] at rest.	<p>7) וְאִישׁ יִנַּע בָּהֶם יִמְלֵא בְרִזָּל וְעֵץ חַיִּית
וּכְבֹּשֶׁת שְׂרוּף יִשְׂרָפוּ בְּשִׁבְחָה:</p>

The great example of David had also inspired men of kindred spirit, such as the Koraides, Assaph, Heman and Ethan, to emulate him, and songs of Divine inspiration penned by them have also been incorporated into the Book of Psalms. Like David, they, too, were filled with the awareness of the destiny and task of their people, of the future goals of mankind and of the lofty importance of their own people for the fulfillment of this end. Their spirit, even as that of David, meditated upon all the long road of trials and sorrows which their people would have to cover among the nations until they would reach that goal. Their spirit accompanies Israel, as it were, with the quickening notes of their words of song. The spirit of David pervades all their psalms whose content is primarily of import to the nation as a whole.

This collection also contains several psalms by Moses, as well as one by King Solomon.

שמאל ב פרק כב פסוק א

וַיִּדְבֶר דָּוִד לְיִקְנָק אֶת־דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַצֵּיל יִקְנָק אֶת־כָּל־אֹיְבָיו וּמִכַּף שָׁאוּל:

מלבי"ם שמאל ב פרק כב

(א) וידבר דוד. המזמור הזה כולו סידר נעים זמירות ישראל בספר תהלותיו (מזמור יח), ובפירושו לספר תהלותיו בארנו דבריו כי ד' הטובה עלינו. אך למה הוצג גם כאן, ולמה באו פה שניים רבים וחלופים בתיבות ובאותיות, צריכים אנו לשמוע לדברי מהרי"א, חבר השירה הזאת בבחרותו בהיותו בתוך צרותיו, ועשאה כוללת לכל הצרות, כדי שבכל פעם ופעם שהיה ה' מצילו מצרה היה משורר השירה הזאת, וז"ש ביום הציל ה' אותו מכף כל אויביו ומכף שאול, בכל פעם שניצול שר לה' כדברים האלה. ובספר הזה לא נכתבו מזמירות דוד ותשבחותיו, רק השירה הזאת שהיא כוללת וששר אותה תמיד. ודוד המע"ה לעת זקנותו קבץ ואסף כל תהלותיו בספר מיוחד לצורך הנהגת המתבודד, שישפוך שיחה לפני א-ל על כל הפרטים (שיצרח) [שיצרך] איש איש בימי חלדו, ימצא מזמור או תפלה יתפלל בה, ויש בה סגולות נפלאות כי חברה ברוח הקדש ככתוב בס' שמוש תהלים, וגם המזמור הזה כתב שם שנית שיתפלל אדם אשר סבבוהו מצוקות רבות וניצול מהם כדוד, ואולם יען שנעשה לצרכי המתבודד תפלה לעני כי יעטוף, שינה ענינים רבים באופן שיתכנו לצרכי היחיד, וע"ד זה מצא השר מהרי"א טעמים נכונים לכל החלופים שבאו פה מבספר תהלות, עיין עליו כי אין להוסיף על דבריו. ופירושו המזמור היקר הלז כתוב אתי בספר תהלות כי שם מקומו, ולא אכפלהו פה שלא לצורך, לשכנו תדרשו ובאתם שמה אם יהיה אלקים עמדי:

רד"ק שמאל ב פרק כב

(א) וידבר דוד לה' - שירה זאת חבר' דוד בסוף ימיו כשהניח ה' לו מכל אויביו, ואמר ומכף שאול כי הוא היה שקול כנגד כל אויביו וכתובה שירה זו בספר תהילי' ומתחלפת במקומות במלים והענין אחד וי"ת השירה הזאת על הצלת ישראל מאויביהם גם דבר פרעה זכר בפסוק עלה עשן באפו:

תרגום יונתן שמאל ב פרק כב פסוק א

ושבח דוד בנבואה קדם ה' ית פתגמי תושבחתא הדא פתגמי תושבחתא הדא על כל יומיא דשיזיב ה' ית ישראל מיד כל בעלי דבביהון ואף לדוד שיזביה מחרבא דשאול:

רד"ק שמאל ב פרק כב

ונעים זמירות ישראל - על הזמירות שעשה בספר תהלים שהיו משוררים ומזמרים הלויים בהם לפני הארון ובבית המקדש וי"ת ותקין למימני בחיך וגו':

(ב) רוח ה' דבר בי - הזמירות ברוח הקדש אמרתי אותם אשר דבר בי ומלתו היתה על לשוני באמרי הזמירות כי רוח הקדש עוררה אותי והופיעה הדברים על לשוני ות"י אמר דוד ברוח נבואה דה' וגו':

הַחֲכָמָה תַעֲזֹ לְחַכְמֵי מַעֲשָׂה שְׁלִיטִים אֲשֶׁר הֵיוּ בְעִיר:

קהלת רבה

(לט) אדם הראשון. כגון (תהלים קלט, מז) גלמי ראו עיניך וגו' אדם הראשון אמרו (רש"י בצבא צהרא דף י"ד, צג. גס (תהלים לב, א) מזמור שיר ליום השבת איתא בצראשית רבה (כב, יג) ובשחר כוז ש'אדם הראשון אמרו: ואברהם. דאיתן האזרחי (תהלים פט, א) זה אברהם (רש"י: ומשה. תפלה למשה איש האלהים וכל אחד עשר מזמורים כסדרן (רש"י: ושלמה. דכתיב (שם עב, א) לשלמה אלוים משפטיך למלך חן: לא איתפלגון. איך חולק בהם דאליבא דכולי עלמא אלו החמשה הם מאותן עשרה שאמרוהו: אסף. דכתיב מזמור לאסף: הימן. דכתיב (שם פח, א) משכיל להימן (רש"י: וידותון. דכתיב (שם נט, א) למנצח לידותון (רש"י: ושלשה בני קרח. דכתיב (שם מדרפה) שיר מזמור לבני קרח: ועזרא. בספר חות אמת בשולי הגליון כתב זה דקא חשיב עזרא הוא שיבוש מפורסם, עד כאן לשונו. ולי אפשר שנידך לומר במקום עזרא מלכי דק. דכתיב (שם קי, א) נאח ה' לאדני שב לימיני וכל המזמור. ועיין בצבא צהרא דף י"ד ובשחר כוז מזמור א'. ובשיר השירים (רבה ד) פסוק (ד) כמגדל דוד: הוא אסף דהבא הוא אסף דתמן. רלה לומר דאסף הוא מבני קרח והוא אביאסף: על ידי אסף הנבא בר. בני אסף היו ממונים על השיר על ידי אסף הנבא וגו' משמע דאחר הוא (מתנות כהונה: רבי יוחנן אמר לידותון בר. רלה לומר שרבי יוחנן חשב הימן ושלמה בני קרח לשלמה. ועזרא או לפי גירסתנו מלכי דק. אבל אסף לא חשב דסבירא ליה שהוא מבני קרח. ולידותון לא חשב משום דסבירא ליה דלאו שם נביא הוא: הימנון. פירוש שבת: (מ)

לט דָּבָר אַחַר, "הַחֲכָמָה תַעֲזֹ לְחַכְמֵי", זֶה דָּוִד, "מַעֲשָׂה שְׁלִיטִים", מַעֲשָׂה וְקִנְיִם שְׁאֵמְרוּ בְּסֵפֶר תַּלְמִים, וְאֵלוּ הֵן: אָדָם הָרִאשׁוֹן וְאַבְרָהָם וּמֹשֶׁה וְדָוִד וְשְׁלֹמֹה, עַל אֵילִין חֲמֵשָׁה לֹא אֵיתְּפַלְגִין, אֵילִין חֲמֵשָׁה אֲחֻרְנֵיתָא מֵאֵן אֵינוֹן, רַב וְרַבִּי יוֹחָנָן, רַב אָמֵר: אָסֵף הַיִּמֵּן וַיְדוּתוֹן, וְשְׁלֹשָׁה בְּנֵי קֶרַח אַחֵר, וְעִזְרָא, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמֵר: הוּא אָסֵף דְּהֵבָא הוּא אָסֵף דְּתַמָּן, אֵלָּא עַל יְדֵי שְׁהִיָּה בֵּן תּוֹרָה זָכָה לֹאמֵר שִׁירָה עִם אַחֵיו וְזָכָה לֹאמֵר שִׁירָה בְּפָנָיו עֲצָמוֹ, עַל דַּעַת רַב אָסֵף אַחֵר הוּא, שְׁנֵאָמֵר (דבריו הימים יא כה, ב) "עַל יְדֵי אָסֵף הַנְּבִיא עַל יְדֵי הַמֶּלֶךְ", רַב וְרַבִּי יוֹחָנָן, רַב אָמֵר: (שם שם א) "לִידוּתוֹן" מִמֶּשֶׁ, רַבִּי יוֹחָנָן אָמֵר: "לִידוּתוֹן", הַנְּבִיא עַל הַדְּתִין וְעַל הַדְּיָנִין שְׁעָבְרוּ עָלָיו וְעַל יִשְׂרָאֵל, רַבִּי הוֹנָא בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא: אָף עַל פִּי שְׁעָשְׂרָה בְּנֵי אָדָם אָמְרוּ סֵפֶר תְּהִלִּים, מִכְּלָהוֹן לֹא נֵאָמֵר עַל שְׁמוֹתָם אֵלָּא עַל יְדֵי דָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, מִמֶּשְׁלוֹ מִשָּׁל, לְמַדָּה הַדְּבָר דּוּמָה, לְחַבּוּרָה שֶׁל אֲנָשִׁים הַמְּבַקְשֵׁת לֹאמֵר הַיִּמְנוֹן לְמֶלֶךְ, אָמֵר לָהֶם הַמֶּלֶךְ: בּוֹלְכֵם נְעִימִים, בּוֹלְכֵם חֲסִידִים, בּוֹלְכֵם מְשׁוּבָחִין לֹאמֵר הַיִּמְנוֹן לְפָנָיו, אֵלָּא אִישׁ פְּלוּנִי יֹאמֵר עַל יְדֵי בּוֹלְכֵם, לְמַדָּה, שְׁקוּלוֹ עָרַב, בְּךָ בְּשַׁעַה שְׁבַקְשׁוּ עֲשָׂרָה צְדִיקִים לֹאמֵר סֵפֶר תְּהִלִּים, אָמֵר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: בּוֹלְכֵם נְעִימִים וְחֲסִידִים וּמְשׁוּבָחִין לֹאמֵר הַיִּמְנוֹן לְפָנָיו, אֵלָּא דָּוִד יֹאמֵר עַל יְדֵי בּוֹלְכֵם, לְמַדָּה, שְׁקוּלוֹ עָרַב, הִדָּא הוּא דְכָתִיב (שמואל-ב

כַּמְגַדְל דְּוִיל צְנֹאֲרָד כְּנֹי לַתְּלַפְיֹת אֶלֶף הַמְגֹן תִּלְוִי עָלָי כָּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים:

שיר השירים רבה פרשה ד

שֶׁן הַלְּטוּעִים וְהַמְלֻמָּתִים שֶׁכַּסּוּ: לַגּוֹזֵר יָם סוּף לַגּוֹרִים. וְגוֹמֵר וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ. וְהַזְרַע אֲכַרְהֶם כִּכְזוֹ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שֶׁמֵּעִתִּי שְׂהוּא טַעוֹת וְהַכִּי גְרַסִּינִי, בְּסַפְרוֹ וְאָמַר לַמַּכָּה מַלְכִים וְגו' וְעִיִּין כּוֹ מַה שֶׁכַּתֵּב בִּיאֲרוֹ שֶׁל הַגִּירָסָא הַחֲדָשָׁה: אָדָם הָרֵאשׁוֹן. כְּגוֹן וְהַלִּים קִלְטוּ, (זו) גַּלְמֵי רָאוּ עֵינֶיךָ, וְלִי מַה יִּקְרוּ רַעֲיָן אֵל (שֶׁסֶּפְסוֹק יוֹ) אָדָם הָרֵאשׁוֹן אָמְרוּ (רַש"י) בִּצְבָא בְּתַרְא דָּף י"ד, (ז) גַּם מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת (שֶׁסֶּפְסוֹק י"ג) אֵתָא בְּצַרְבָּאִית רַבָּה וְכַב, (יג) וְכַשּׁוּמַר כּוֹז שֶׁאָדָם הָרֵאשׁוֹן אָמְרוּ:

יֵם וְגו' וּבְמִזְמוֹר ק"ו, ט' וַיַּעַר דִּים סוּף וַיַּחֲרַב וְגו' עַד וַיֵּאמְרוּ בְּדַבְרֵיו וַיִּשְׁכְּרוּ תַהֲלֹתוֹ, וְזֶה לְאֲרָךְ, הַשִּׁירָה שֶׁאָמְרוּ בְּזֹאֲרָס וְכַדוּמָה בְּמִזְמוֹרִים אַחֲרָיִם, וְלִכּוֹלֵם כּוֹון הַמַּדְרֵשׁ אָף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִצִּיא אֱלֹהִים פְּסוּק לַגּוֹזֵר, כִּי

ד, ה' [ד] "כְּנֹי לַתְּלַפְיֹת", מֵהוּ "לַתְּלַפְיֹת", סִפְרָא שְׂאָמְרוּ לוֹ פִּיּוֹת הַרְבֵּה, 'עֲשֵׂרָה כְּנֵי אָדָם אָמְרוּ סִפְרָא תַהֲלִים: אָדָם הָרֵאשׁוֹן,

הִצִּיא פְּסוּק שֶׁל תַּהֲלִים קל"ז שֶׁנִּקְרָא בְּמַשְׁנֵה (פְּסָחִים קִיח, א) הַלֵּל הַגְּדוֹל, וְזֶה כְּמַגְדֵּל כְּמוֹ שֶׁגִּידֵל בְּהַלֵּל הַגְּדוֹל, וְכֵן בְּדַרְשָׁה שֶׁעַל מִדִּין וְכִיחוּן מִלֶּךְ הָאֱמוּרַי, וְכֵן בְּדַרְשָׁה שֶׁעַל הִירְדָן לַמַּכָּה מַלְכִים גְּדוֹלִים מִטַּעַם הַנּוֹכַח לַעֲיֵל, רַק בְּדַרְשָׁה שֶׁעַל מִתּוֹן תּוֹרָה לֹא נֹזַכַר בְּהַלֵּל הַגְּדוֹל עַל כֵּן הִצִּיא מִתַּהֲלִים ס"ח ודו"ק: אָדָם הָרֵאשׁוֹן. הֵיטָב מִזְמוֹר קל"ט אַחֲרֵי וְקִדַּשׁ לְרַתְנֵי וְכַל הַמִּזְמוֹר שֶׁסֶּפְסוֹק בְּצַרְבָּאִית רַבָּה רִישׁ פְּרָשָׁה ח'.

תהלים פרק קלט

(א) לְמַנְצֵחַ לְדָוִד מִזְמוֹר יִקְנֶה עֲקָרְתַּנִּי וְתַדְעֵ: (ב) אַתָּה גִדַּעְתָּ שַׁבְתִּי וְקִוִּימִי בְּנֶתֶךָ לְרַעִי מִרְחֹק: (ג) אֲרֻתִי וְרַבְעִי זָרִית וְכַל־דְּרָכֵי הַסְּכַנְתָּה: (ד) פִּי אִין גְּלִיָּה בְּלִשׁוֹנִי כִּי יִקְנֶה גִדַּעְתָּ כִּלְיָה: (ה) אַחֲרֵי גִדַּעְתָּ עָלַי כְּפִכְכָּה: (ו) פְּלִיאָה דַעַת מִמֶּנִּי לִשְׁגָבָה לֹא־אוּכַל לָהּ: (ז) אֲנִי אֶלֶף מְרוּחָה וְאֵנָה מִפְּנֵי אֲבָרָה: (ח) אִם־אֶסֶק שָׁמַיִם שָׁם אַתָּה וְאֶצִּיעָה שְׂאוֹל הַגֵּבִ: (ט) אֵשׁ־כַּנְפֵי־שָׁחַר אֲשַׁכְּנֶה בְּאַחֲרֵית יָם: (י) גַּם־שָׁם יָדָךְ תִּנְתְּנִי וְתִאֲחַזְנֵנִי וְיִמְנְנֶךָ: (יא) וְאָמַר אֲדֹתֶיךָ יִשׁוּפְנִי וְלִלְיָה אֲזוֹר בְּעַדְנֵי: (יב) גַּם־חֲשִׁידָה לֹא־יִחַשְׁיֶד מִמֶּנִּי וְלִלְיָה כִּיּוֹם יֵאָרֵר כְּחֻשִׁיבָה פְּאוּרָה: (יג) כִּי־אַתָּה קִנִּיתָ כְּלִי־יָד אִם־יָדִי תִסְפְּנֵי בְּבָשׂוֹן אִמִּי: (יד) אֲוֹדָה עַל פִּי נֹרְאוֹת לְפָלִיטִי גַּלְגָּלִים מִעֲשִׂיֶד לְנַפְשִׁי יַעֲזֵב מָאֵד: (טו) לֹא־נִכְתַּד עֲצָמֵי מִמֶּנִּי אֲשֶׁר־עֲשִׂיתִי בְּסַתְרֵי רַקְמֹתַי בְּמַתְחִיזוֹת אֲרָצִי: (טז) גְּלִמְיוֹ רָאוּ עֵינַי וְעַל־סִפְרָה פִּלְמִם יִכְתְּבוּ יָמַימִם יִצְרוּ וְלֹא וְלֹא אֶחָד בָּהֶם: (יז) וְלִי מַה־יִּקְרֹוּ רַעִיד אֶל־מֶה עֲצָמוֹ רַאשֵׁיהֶם: (יח) אֶסְפְּרֶם מַחֲוֹל יְרֵבּוֹן הַקִּיצִיתִי וְעוֹדֵי עֲמָה: (יט) אִם־תִּקְטֹל אֶלּו־הוּ רַשָּׁע וְאֲנִשְׁעִי יָמַיִם סוּרוּ מִנִּי: (כ) אֲשֶׁר־יִאֲמַרְךָ לְמִזְמֶה נִשְׂאָ לִשְׁנוֹא עֲרִיד: (כא) הַלּוֹא־מִשְׁנֹאֵיךָ יִקְנֶה אֲשֶׁנָּא אֲבַתְקוֹמִיֶד אֶתְקוֹטֵט: (כב) תִּכְלִית שְׂנֵאָה שְׂנֵאָתִים לְאוֹיְבָיִם הָיוּ לִי: (כג) תִּקְרַנִּי אֶל־לִי וְנַעַד לְבָבִי בְּחִנְיִי וְנַעַד שְׂרַעֲפִי: (כד) וְרָאָה אִם־דָּרְדַּר־עֲצָב בִּי וְנִחְנֵי בְּדָרְדַּר עוֹלָם:

תהלים פרק קי

(א) לְדָוִד מִזְמוֹר נֶאֱמַר יִקְנֶה לְאֹדְנֵי שֶׁב לִימִינֵי עַד־אֲשִׁית אֲנִיֶדָה הַתָּם לְרַגְלֵיךָ: (ב) מִטְּהַר־עֲנֹף יִשְׁלַח יִקְנֶה מִצִּיּוֹן רִגְוָה בְּקַרְבֵי אֲנִיֶדָה: (ג) עֲמָה נְדַבְבָה כִּיּוֹם תִּלְגַּד בְּהַדְרֵי־קִדְשׁ מִרְחֹק מִשְׁחַר לֹף טַל לְגַתִּיֶדָה: (ד) נִשְׁבַּע יִקְנֶה וְלֹא יִנְחַם אַתָּה־כִּתְהוֹ לְעוֹלָמִם עַל־דְּבָרֵי מִלְפִי־צִדִק: (ה) אֲדוּגֵי עַל־יְמִינֶךָ מִתּוֹן בְּיָוִם אֲפֹן מְלָכִים: (ו) נָדָו בְּגוֹיִם מְלֵא גִיּוֹת מִסֵּךְ רֵאשׁ עַל־אֲרָץ רַבָּה: (ז) מְנַחֵל בְּדָרְדַּר יִשְׁתָּה עַל־כֵּן גְּרִים רֵאשׁ:

ואברהם. דליקון האזרחי (קס פט) זה אברהם (רש"י): משה. תפלה למשה איש האלֹהים (קס ט) וכל אחד עשר מומרים כסדרן (רש"י): ושלמה. דכתיב (קס עב) לשלמה אלֹהים משפטיך למלך קו: לא אתפלגין. אין חולק בהם, דלתיבא דכילי עלמא אלו חמשה הם

ואברהם היינו מומור פ"ט משכיל לתיקון האזרחי, וכמו שכתוב שמות רבה פרשה כ"ז סוף סימן ו' אינו מושבך כלצרה, וכמו שמבואר ראש השנה פרק א' ויא, א) ירח האיתנים איתני עולם, שעל כן פתח חסדי ה' עולם אשירה לדור ודור אודיע אמונתך, שאברהם מדתו חסד כמו שכתוב

וְאֶבְרָהָם, מֹשֶׁה, וְדָוִד, וְשְׁלֹמֹה, עַל אֵילִין חֲמִשָּׁה לֹא אֵיתְּפַלְגִין, אֵילִין חֲמִשָּׁה אֶחָרְנִייתָא מֵאֵן אֵינוּן, רַב רַבִּי יוֹחָנָן, רַב אֱמֵר: אֶסְף וְהֵימֵן וִידוּתוֹן וְשִׁלְשָׁה בְּנֵי קָרַח ° וְעֹזְרָא, רַבִּי יוֹחָנָן אֱמֵר: אֶסְף וְהֵימֵן וִידוּתוֹן אֶחָד, וְשִׁלְשָׁה בְּנֵי קָרַח ° וְעֹזְרָא, עַל דַּעַת רַב אֵין אֶסְף בְּכָלֵל בְּנֵי קָרַח, עַל דַּעַת רַבִּי יוֹחָנָן הוּא אֶסְף דְּהָבָא הוּא אֶסְף דְּתַמְזוּן, אֶלָּא עַל יְדֵי שְׁהִיָּה בֵּן תוֹרָה זָכָה לּוֹמֵר שִׁירָה עִם אַחִיו וְזָכָה לּוֹמֵר שִׁירָה בְּפִנֵּי עַצְמוֹ, עַל דַּעַת רַב אֶסְף אַחֵר הוּא, שְׁנֵאמַר (דְּבָרֵי הַיָּמִים א כה, ב) "עַל יַד אֶסְף הִנָּבֵא עַל יְדֵי הַמֶּלֶךְ", רַב רַבִּי יוֹחָנָן, רַב אֱמֵר: (שם שם א) "לִידוּתוֹן", ° הִנָּבֵא עַל הַיְדוּתוֹן, עַל הַדִּינִין שְׁעָבְרוּ עָלָיו וְעַל יִשְׂרָאֵל, רַבִּי יוֹחָנָן אֱמֵר: "לִידוּתוֹן", ° הִנָּבֵא עַל הַדִּתִּין עַל הַדִּינִין שְׁעָבְרוּ עָלָיו וְעַל יִשְׂרָאֵל, °

מאותן עשרה שאמרוהו: רב אמר אסף והימן וידותון שלשה, ושלשה בני קרח אחד, ועזרא. ר' יוחנן אמר אסף והימן וידותון אחד ושלשה בני קרח שלשה ועזרא. כן לריך לומר. ורנה לומר שרצ סבירא ליה שאסף המשורר הגזכר בדברי הימים (ו' טו, יט) הוא מבני גרשון, ועליו נאמר (תהילים נ ועוד) מומור לאסף, אבל בן קרח אביאסף שמו ברוב המקומות, וידותון דכתיב (שם נט) למנחם לידותון שם נביא, ושלשה בני קרח דכתיב (שם פח) שיר מומור לבני קרח נחשבים לאחת, ועזרא אחד ושיין מה שכתוב לקמן. ורבי יוחנן אמר אלו השלשה אסף הימן וידותון שחשב רב לשלשה אינו נחשב אלא לאחת, משום שאסף בן קרח היה, ואף שכן קרח נקרא אביאסף, יתכן שקלר כאלו וקראו אסף, ואף על פי שבני קרח נזכרים יחד ברוב המקומות, סבירא ליה לרבי יוחנן על ידי שהיה בן תורה זכה לומר שירה עם אחיו וזכה לומר שירה בפני עלמו. והא דדמיקו לרבי יוחנן לומר כן משום דכתיב במומור לאסף (עב, ז) ואני כמעט נטיו רגלי וגו' שרנה לומר כבר הייתי משרה עם אחי בניהם כדאיחא בויקרא רבה פרשה י"ז (סימן א) כלומר כמעט הייתי נופל לניהם אלא אחי, הרי שכן קרח היה, ולא סבירא ליה לפרש שהוא דרך משל על נפילתו בטעות המינות, וידותון סבירא ליה לרבי יוחנן דלאו שם נביא הוא כדלקמן, א"כ הימן ושלשה בני קרח ועזרא הרי חמשה, ושיין בשאר טוב מומור א' וצקהלת רבה פ"ז סימן ל"ט ובצבא בחרת דף י"ד, ז': ועזרא. כספר אות אמת כתב הא דחשיב עזרא הוא שיבש מפורסם עד כאן לשונו. ולי אפשר שגריך לומר במקום עזרא מלכי לרק, כדכתיב (תהילים קי) נאם ה' לאדוני שב לימיני וכל המומור כדאיחא בצבא בחרת ובריך שומר טוב: רב אמר לידותון ממש. ור' יוחנן אמר. כן לריך לומר וכן הוא צקהלת רבה:

הנה אסף י"ג הרבה בספר תהלים מומור לאסף משכיל לאסף, הימן כמו שכתוב תהלים פ"ח שיר מומור לבני קרח למנחם על מחלת לענות משכיל להימן האזרחי. וידותון היינו מה שכתוב תהלים ע"ז למנחם על ידותון לאסף מומור. וכולם נקראו נביאים בדברי הימים א' ריש כ"ה פסוק ז' על יד אסף הנבא על ידי המלך, ושם פסוק ג' לידותון הנבא על הדות והלל לה', ושם פסוק ה' להימן הזה המלך בדברי האלֹהים. ובני קרח הם המפורשים בתורה ריש פרשת וארא (שמות ו, כד) ובני קרח חסירי ואלקנה ואביאסף, ובדברי הימים א' ו' בן אביסף בן קרח בן יאהר בן קהת בן לוי בן ישראל, ואחיו אסף העמד וגו' עד גרשם בן לוי, הרי אסף שחשב כאלו מפורש בו שאינו אביסף, שאביסף מבני קרח בן יאהר בן קהת ואסף מפורש בו שהיה מבני גרשון, ובדברי הימים א' ט' י"ט כתוב ושלום בן קורא בן אביסף בן קרח, ועליו מפורש בדברי הימים א' ריש כ"ו למחלקות לשערים לקרחים משלמיהו בן קרא מן בני אסף, הרי לנו מבואר שהיו שני אסף, אחד אסף הוא אביאסף ואביאסף בן קרח, ואחיו אסף בן ברביהו מבני גרשון, ואסף של דברי הימים א' כ"ה ז' אסף הניבא על ידי המלך הוא אסף בן ברביהו הנזכר בדברי הימים א' ו', אך אסף הגזכר בתהלים הרבה פעמים בזה פליגי רב ורבי יוחנן, דרב סובר שאסף של תהלים הוא אסף בן ברביהו הנביא מבני גרשון כנזכר לעיל, לכך חושב אסף הימן וידותון לשלשה, ובני קרח שבתהלים כמה פעמים שהם אחד שכללם גם כן אסף בן קרח, ורבי יוחנן סובר שאסף סתם של תהלים הוא בן קרח, ועל ידי שהיה בן תורה יותר מאחיו וזכה עם אחיו וזכה בעצמו. ביחוד יותר מאחיו, ועל כן חושב בני קרח שלשה ואסף הימן וידותון אחד, אסף כבר נחשב בבני קרח וידותון לדרשה על הדקות והדינים ואין לחשוב אלא הימן. ודורש שבתהלים ל"ט כתוב למנחם לידותון היינו וידותון שזכר בדברי הימים א' כ"ה, ובתהלים ס"ב למנחם על ידותון מומור לדוד ובתהלים ע"ז למנחם על ידותון לאסף מומור, ואם פירושו ידותון הנביא איך אמר על ידותון, והם שני כתובים מכתיבים, על כן דורש רבי יוחנן ומכריע על ידותון על הדקות והדינים וגם במקום שכתוב לידותון גם כן פירושו על הדקות והדינים, ואם כן סובר שידותון הנביא לא נזכר בתהלים, וזה שאמר שאסף והימן וידותון שזכרו בדברי הימים א' כ"ה ו' אסף וידותון והימן בדברי הימים נחשבים לשלשה ובתהלים אין נחשבים אלא לאחד. ומה שכתוב רב אמר לידותון הנבא על הדתות והדינים שעברו עליו ועל ישראל וכן בדברי רבי יוחנן, בדברי רב הוא טעות ולריך לומר כמו שכתוב צקהלת רבה שם רב אמר לידותון ממש, פירוש כשמו הגזכר לעיל, וכן בתהלים ל"ט למנחם לידותון, לידותון הנבא כנזכר לעיל, ורבי יוחנן דורש על הדקות והדינים. ויתכן שגם רב סובר שבמקום שכתוב על ידותון פירוש גם כן על הדקות והדינים אך במקום שכתוב לידותון בזה פליגי. ודוק מאלו שבאלו הגהות והביאורים מבואר המאמר הסתום הזה בחר היטב. ומה שכתוב

תהלים פרה ע
(א) מְזֹמֵר
לְאֶסְף אֶד
טוֹב
לְיִשְׂרָאֵל
אֲלֵקִים
לְבָרִי
לְבָב: (ב)
וְאֲנִי בְּמַעַט
נְטִיו רַגְלִי
כְּאִין
שִׁפְכִי
אֲשָׁרִי:

הימנן. פירושו בלשון יוני ורומי שיר של שבה (מוסף הערוך); למה שקולו ערב הדא הוא דכתיב נאם דוד בן ישי וגו' ונעים זמירות ישראל. כן לרדך לומר: בזכות אותו שבא לאלף דור תלוי עליו כל שלטי. כן לרדך לומר: שדיך

אלו הם משה ואהרן. שהיו מניקים לישראל כשדים: (ד) פתר קרייה בו הר סיני. וכן פירוש הכתובים לפי דרש זה, הנך יפה רעיתי אשר אתה קבלת את התורה בהר סיני, עיניך יומים אשר כמו יונה מכיר בן זוגה כך אתה מכיר אחי שלא להחליף בחלשים אחרים, מצעד (לשון עדי) אשר עדי ותכשיט התורה והמלות ללמדת להתחברותיך אשר היא מחוברת כך, וכמו שפירש השירה לדוד: לפני הר סיני שערך בעדר העוזים עדר שעמדו על הר סיני לא היו עומדים באלירא. שהיו מצמצמין. כן לרדך לומר. שמפרש שערך כינוי לישראל, וקאמר כישראל שעמדו לפני הר סיני לא היו עומדים בחלירא פירוש קבלת ראש ומבולבל, אלא היו עומדים ביראה ורתת חיע ומלמלמין עלמן מחוברים יחד כמו עדר העזים שהולכים מחוברים יחד, ולא עברו על מאמר הקדוש ברוך הוא (שמות יט, יז) השמרו לכם עלות בהר וגו', וכן (שם פסוק כא) רד העד בעטס פן יחרסו

רבי הונא בשם רבי אחא: אף על פי שעשרה בני אדם אמרו ספר תהלים מבלהון לא נאמר על שמותם אלא על ידי דוד מלך ישראל, ימשלו משל למה הדבר דומה, לחבורה של אנשים שמבקשת לומר הימנון של אמר להם המלך: בלכם נעימים בלכם חסידים בלכם משובחין לומר הימנון לפני, אלא איש פלוני יאמר על ידי בלכם, למה, שקולו ערב, כך בשעה שבקשו עשרה צדיקים לומר ספר תהלים אמר להם הקדוש ברוך הוא: בלכם נעימים וחסידים ומשובחים לומר הימנון לפני, אלא דוד יאמר על ידי בלכם, למה, שקולו ערב, הדא הוא דכתיב (שמואל ב, ג, א) "ונעים זמרות ישראל", רבי הונא בשם רבי אחא אמר: מי מנעים זמירותיהם של ישראל, דוד בן ישי,

שהעשירי הוא עזרא אינו מבואר מנין לו, ויתכן על מזמור קל"ג על נהרות בבל שם ישבו וכמו שכתוב עזרא ח' ט"ו וקאמרו אל הפקר הבא אל אהוא ופחנה פס, וזהו שם ישבו כי בימי דוד וכל הנזכרים לא ישבו על נהרות בבל ולא חרבו ליון בימייהם, אלא הנביא עזרא שהיה אחר כך אמר כן ברוח הקדש כך נראה לי. ומה שהסכימו על השבון עשרה מבואר במדרש קהלת שם על פסוק החכמה חפז לחכם מעשרה שליטים שהם עשרה הנזכר לעיל. וגם דוד בכלל עשרה אלא שהוא הגביר מכולם לענין הזמירות: אלף המגן. חוזר לדרש פסוק כמגדל דוד לענין בימת הים והשירה, אלף כמו שכתוב (במדבר יא, כא) שם ממות אלף רגלי. המגן שהגנתי עליהם בים. תלוי עליו על האלף אותו שכתוב בו דבר ליה לאלף דור היינו התורה על ידי משה, וכמאן דאמר מדרש קהלת (ח) פסוק (כח) אדם אחד מאלף: (ד) רבי יוחנן פתר קרייה. הנך יפה וגו' מצעד ללמדת שערך כעדר העזים: לא היו עומדים באלירא. בשמחה ובריות, שפירש מצעד פירושו ריוח בלשון ערבי כדלעיל סוף פסוק הנך יפה. ופירש במקום שהיה להם לעמוד בריות עמדו בלמנום שהיו דוחקים ענמם להתקרב להר סיני, ואחר כך ויעשו ויעמדו מרחוק היו דוחקים ענמם לאחוריהם מגודל היראה האשות והקולות:

תהלים פרק פט

(א) מִשְׁפִּיל לְאִיתוֹ הָאֲרוּחִי: (ב) חֲסִידֵי יְהוָה עוֹלָם אֲשִׁירָה לְדֹר וָדֹר וְאִידֵעַ אֲמִינוּתָךְ בִּפְנֵי: (ג) כִּי־אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֲסִידֵי יְהוָה יִבְנֶה שְׁמִי: (ד) תָּכֹן אֲמִינוּתְךָ בְּהֵם: (ה) כְּרַמֵּי בְּרִית לְבַחֲרֵי לְשִׁבְעֵי לְדָגְדָּעֵי: (ו) עַד־עוֹלָם אָבִינוּ זִרְעָה וּבְלִיטֵי לְדֹר־וָדֹר כְּסֵאֶךָ סֵלָה: (ז) וְיִדְּוּ שְׁמִי: (ח) יִקְרָא אֶת־אֲמִינוּתְךָ בְּקִהֲלֵי קְדוֹשִׁים: (ט) כִּי מִי בִשְׁחָק יַעֲרָה לִיגָנֶךָ יִקְרָא יִקְרָא לִיגָנֶךָ בְּגֵי אֱלֹהִים: (י) אֲתָה מוֹשֵׁל בְּגִבּוֹת הַיָּם בְּשׂוֹא לְעֵלְיוֹ אֲתָה תִשְׁבַּחֵם: (יא) אֲתָה דֹפְאֵת כְּחֶלֶל גְּהֵם בְּנִרְוֵעַ לַעֲזָה פִּגְרָתְךָ אֲוִיבֵי: (יב) לֵךְ שְׁמִי אֶת־לֵךְ אֶרֶץ תִּבְלֵ אִמְלֵאָה אֲתָה יִסְדַּתֶם: (יג) צָפוֹן וָיָמִין אֲתָה בְּרֵאתֶם תְּבוֹר וְתִרְמִיזוֹן בְּשִׁמְךָ יִבְנֶנּוּ: (יד) לֵךְ זִרְוֵעַ עִם־גְּבוּרָה תַעֲזֵוּ לְדָךְ תִּרְוֵם יִמְיָךְ: (טו) צַדִּיק וְיִשְׁפֹּט מִכּוֹן כְּסֵאֶךָ חֲסִידֵי יְהוָה יִשְׁמְרוּ: (טז) אֲשֶׁר־יִדְעֵי תְרוּעָה יִקְרָא בְּאוֹר־פְּגִיזָה יִסְלַחוּ: (יז) בְּשִׁמְךָ יִגִּילוּ כְּלֵי־הַיָּם וּבְצַדִּיקְתְּךָ יִרְוִמוּ: (יח) כִּי־תִפְאָרְתָּ עֲזָמוֹ אֲתָה אֲבִירֵצְנָךְ תִּרְוֵם קִרְבָּנוֹ: (יט) כִּי לִיגָנֶךָ מִגְּגִיז וּלְקִדּוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מִלְּבָנוֹ: (כ) אֵץ דְּבַרְתְּ־בְהוֹזֵן לְחֲסִידֵיךָ נִתְאֶמַר שְׁוִיטֵי עֶזֶר עֲלֵ־גְבוּרֵי הַרִימוּתִי בְּחֹר מַעַם: (כא) מִצְּאֵתִי דָגְדָּעֵי בְּשִׁמְךָ קְדוֹשִׁי מִשְׁחַתְּמוֹ: (כב) אֲשֶׁר־יָדִי תִכּוֹן עִמּוֹ אֶת־זִרְוֵעֵי תִאֲמַצְנוּ: (כג) לֹא־יִשְׂאֵא אֲוִיב גְּוֹ וּבְרִי־עוֹלָה לֹא יַעֲנֶנּוּ: (כד) וְכַתּוּמֵי מִפְּגִיזוֹ וּמִשְׁנֵאֵי אֲגוּף: (כה) וְאֲמִינוּתִי יִסְדֵּי עִמּוֹ וְבִשְׁמֵי תִרְוֵם קִרְבָּנוֹ: (כו) וְשִׁמְתִי בְּהֵם יָדוּ וּבְגִבּוֹתֵיךָ יִמְיָנוּ: (כז) הָיָה יִקְרָאֵנִי אֲבִי אֲתָה אֱלֹהֵי וְצִוֵּר יִשְׁעֵי: (כח) אֶת־אֶרְצֵי בְּכוֹר אֲתָנְהוּ לְעֵלְיוֹן לְמַלְכֵי־אֶרֶץ: (כט) לְעוֹלָם אֲשֶׁמְרִי־לֹךְ חֲסִידֵי אֲבִירֵי תִאֲמַצְנוּ לֹךְ: (ל) וְשִׁמְתִי לַעֲד זִרְוֵעֵי וְכִסְאוֹ פִימֵי שְׁמִי: (לא) אִם־יַעֲזוּבוּ בְּנֵי תוֹרָתִי וְכִמְשִׁפְטִי לֹא יִלְכוּ: (לב) אִם־חֲתַמְתִּי יִסְלַחוּ וְאֲמַצְמוֹתִי לֹא יִשְׁמְרוּ: (לג) וּפְקַדְתִּי בְּשִׁבְטֵי פִשְׁעֵם וּבְגִנְעֵי עוֹנֵם: (לד) וְחֲסִידֵי לֹא־אֲפִיר מִעִמּוֹ וְלֹא־אֲשַׁלֵּךְ בְּאֲמוּנָתִי: (לה) לֹא־אֲחַלֵּל בְּרִיתִי וּמוֹצֵא לְשִׁפְתִי לֹא אֲשַׁנֶּה: (לו) אֲחַת נִשְׁבַּעְתִּי בְּקִדְשִׁי אִם־לִדְגֹד אֲכַזֵּב: (לז) יִרְעוּ לְעוֹלָם יִהְיֶה וְכִסְאוֹ כְּשִׁמְשׁ נִגְדִי: (לח) בְּיָרֵם יִכּוֹן עוֹלָם וְעַד בְּשִׁחַק נִאֲמָנוּ סֵלָה: (לט) וְאֲתָה יְנַחֵת וְתִמְאָס הַתְּעַבְרָת עִם־מִשְׁחָה: (מ) וְאַרְתָּה בְּרִית עֲבָדֶיךָ חֲלֵלֵת לְאֶרֶץ גִּזְרוֹ: (מא) פִּרְצֵת כְּלִי־גְדֻלְתִּי שִׁמְתָּ מִבְּצֻרֵי מִחַתָּה: (מב) שִׁסְהוּ כְּלִי־עֲבָרִי גִרָה הִנֵּה חֲרָפָה לְשִׁכְנוֹ: (מג) גְּרִימוֹתֵי יָמִין צִבְרוּ וְשִׁמְתָה כְּלִי־אֲוִיבֵי: (מד) אֶת־תְּשִׁיב צִוֵּר חֲרָבוֹ וְלֹא תִקְרִימוֹ בְּמִלְחָמָה: (מה) הַשְׁבַּת מִשְׁהֲרוֹ וְכִסְאוֹ לְאֶרֶץ מִגְרָתָה: (מו) הַקְצַרְתָּ יָמֵי עֲלוֹמֵי הָעֲטִיט עֲלוֹי בּוֹשָׁה סֵלָה: (מז) עַד־מָה יִגָּנֶךָ תִּסְתַּר לְגַצָּח תִּבְעֵר כְּמוֹ־אֵשׁ חֲתָה: (מח) זָכַר־אֲנִי מִה־תִּלְד עֲלֵי־מֵה־לְשׂוֹן בְּרֵאת כְּלִי־אֲדָם: (מט) מִי גָבַר יִהְיֶה וְלֹא יִרְאֶה־מָוֶת יִמְלֵט נַפְשׁוֹ מִיַּד־שְׂאוֹל סֵלָה: (נ) אֵיחֻוֹ חֲסִידֵי הָרֵאשִׁימוֹ אֲדִנִּי נִשְׁבַּעְתָּ לְדָוִד בְּאֲמוּנָתְךָ: (נא) זָכַר אֲדִנִּי חֲרַפְתָּ עֲבָדֵיךָ שְׂאֵתִי כְּחִילִי כְּלִי־רַבִּים עֲמִי: (נב) אֲשֶׁר חֲרַפוּ אֲוִיבֵיךָ וְיִקְרָא אֲשֶׁר חֲרָפוּ עַקְבוֹת מִשִׁיחָךְ: (נג) בְּרִיךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

"וירצה שכל אחד מהעשרה ביקש לייסד חלקו מספר תילים, והיינו שיכתוב מזמורו מיד ולדורות, שהכל יזכירוהו בשמו, כדרך כל מחדש דבר שיכתוב מיליו זכר לדורות. אמנם לפי שראה ה' את דוד כי טוב מכל זולתו בענין תהלות ה', כי הוא אשר שם נפשו להודות ולהרבות בשבחי ה' בכל ימיו, הן בעניו ובהיותו נרדף, הן בעלותו לגדולה – כי לעולם היה מייסד שיר ומזמור על כל הקורות אותו כנראה בספר תילים, לכן ישובח דוד בזה מזולתו... שריוה להקב"ה בשירות ותשבחות, ולכן עם היות צדיקים כדוד בעולם – בענין זה היה לו יתר שאת מכל זולתו... וזהו ערבות הקול דקאמר – דהיינו, כי ערב שיחו לפני ה' מכל זולתו, לפי שהרבה בדבר זה ושם נפשו תמיד להנעים שבחי ה' בחכמה ותבונה כפי האפשר בחוקו ולזה חננו ה' שכיוון ברוח הקודש כפי הכנתו... ולזה רצה ה' שהילולי הראשונים לא יכתוב ספר בפני עצמו ויבוא דוד ויתנה צדקתם ברוח הקודש ויכתבו על שמו בספרו לתת לו שכר על כל דיבור ודיבור כי טוב לפני ה'..."

"גם יתכן כי לא באותו לשון עצמו שאמרו הראשונים אמרם דוד, רק שכיון ברוח הקודש לכלל ענינם ושירתם, וברוח קדשו סידר דבריהם במילות ומליצות יותר עריבות, והיינו – ש'מנעים זמירותיהם' – כי בצחות לשונו הנעים יותר דבריהם, כי זכות אבותיו מסייעתו, שמנעים זמירות ישראל – היינו שמתקן הזמירות שישראל יזמרו לה' במה שחיבר ספר תהלים..."

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף יד עמוד ב- דף טו עמוד א

דוד כתב ספר תהלים ע"י עשרה זקנים: ע"י אדם הראשון, על ידי מלכי צדק, ועל ידי אברהם, וע"י משה, ועל ידי הימן, וע"י ידותון, ועל ידי אסף ועל ידי שלשה בני קרח;

רש"י מסכת בבא בתרא דף יד עמוד ב

על ידי עשרה זקנים - כתב בו דברים שאמרו זקנים הללו שהיו לפניו ויש שהיו בימיו כגון אסף והימן וידותון מן הלויים המשוררים.

על ידי אדם הראשון - כגון גלמי ראו עיניך ולי מה יקרו רעיך (תהלים קלט) אדם הראשון אמרן.

על ידי מלכי צדק - נאם ה' לאדוני [שב לימיני] וכל המזמור (שם/תהלים/ קי).

ועל ידי אברהם - כדאמרינן לקמן איתן האזרחי זה אברהם.

ועל ידי משה - תפלה למשה (שם/תהלים/ צ) וכל אחד עשר מזמורים כסדרן.

ועל ידי הימן - משכיל להימן.

ועל ידי ידותון - למנצה לידותון.

תוספות מסכת בבא בתרא דף טו עמוד א

ועל ידי שלמה ועל ידי בני קרח - לפי הספרים דגרסי שלמה צ"ל דאספ הוה משלשה בני קרח והוא אביאסף ולספרים דל"ג שלמה לא הוי אסף אביאסף אלא אסף היה מן הלויים המשוררים וא"ת ולהנהו דלא גרסי ליה אמאי לא חשיב ליה הא כתיב (תהלים עב) לשלמה אלקים משפטיך וגו' וי"ל דדוד אמרו והתפלל על שלמה תדע דכתיב בסוף המזמור כלו תפלות דוד וא"ת לספרים דגרסי שלמה הכתיב כלו תפלות דוד וי"ל לפי שסיימו דוד והא דכתיב נמי שיר המעלות לשלמה דוד כמו כן אמרו דכל חמש עשרה מעלות דוד אמרן ויש ספרים דקא חשיב אברהם ואיתן האזרחי וגריס לקמן דקא חשיב אברהם וקא חשיב איתן והאמר רב איתן האזרחי הוא אברהם ומשני איתן האזרחי דקא חשיב הכא יעקב וקשה להאי גירסא דמנא לן דדוד כתב ספרו על ידי אברהם כיון דאיתן האזרחי לאו היינו אברהם.

מהרש"א חידושי אגדות מסכת בבא בתרא דף יד עמוד ב

ע"י י' זקנים כו'. לא חשיב דוד שכתבו בהדייהו אבל בפרש"י בריש ספר תהלים לקח לו דרך אחרת וחשיב דוד ושלמה בהדייהו ומפיק הימן וידותון ואפשר דמפרש הימן זה משה כדפריך לקמן וכתב אין ידותון שבספר זה אלא ע"ש הדתות כו' ולפי זה לגירסא שכתבו התוס' דגרסינן שלמה י"ל דגרסינן שפיר אסף אלא דל"ג ידותון וק"ל:

ע"י מלכי צדק פרש"י נאם ה' לאדוני שב כו'. בפ' חלק אמרינן דאליעזר אמר לשם כן והיינו מלכי צדק והיינו שם כי הוא חבר ויסד מזמור זה כמו שא"ל אליעזר ודו"ק:

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קח עמוד ב

אמר רב חנה בר לואי: אמר שם רבא לאליעזר, כי אתו עלייכו מלכי מזרח ומערב אתון היכי עבידיתו? אמר ליה: אייתי הקדוש ברוך הוא לאברהם, ואותביה מימיניה, והוה שדינן עפרא והוה חרבי, גילי והוי גירי, שנאמר מזמור לדוד נאם ה' לאדני שב לימיני עד אשית איבך הדם לרגליך, וכתביב מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו יתן לפניו גוים ומלכים ירד יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו.

מתיבתא

א. **גתבאר** מדברי הכרייתא שספר תהלים נכתב על ידי עשרה זקנים חוץ מדוד עצמו. אמנם רש"י בתחילת ספר תהלים (ב א) כתב, שאף דוד ושלמה נמנים בין עשרת הזקנים, והשמיט את ידותון והימן. וכתב על כך המהרש"א (פ"א לעיל יד: ד"ה ע"י) שיתכן שרש"י סובר כשאלת הגמרא להלן ש'הימן זה משה'. ולגבי 'ידותון' כתב רש"י שם, שיש אומרים שאין זה שמו של אדם אלא על שם הדתות והדינים שעברו על דוד ובני ישראל.

כתבו התוספות (ד"ה ופל), שיש הגורסים 'ועל ידי שלמה ועל ידי בני קורח'. ולגירסא זו צריך לומר ש'אסף' הוא משלשת בני קורח, והוא 'אביאסף' [ובני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף (שמות ו כד)]. ואילו לגירסא שלפנינו שאין גורסים 'שלמה', צריך לומר שאסף אינו אביאסף, אלא אחד מן הלויים המשוררים. והקשו התוספות, מדוע יש שאינם גורסים 'שלמה', הרי נאמר בתהלים (עג א) 'לשלמה, אלקים משפטיך למלך' וגו'. ותירצו, שדוד אמר מזמור זה והתפלל על שלמה, שהרי כתוב בסוף המזמור 'כלו תפילות דוד בן ישי'. אמנם לדעת הגורסים 'שלמה' אין להקשות ממה שנכתב 'כלו תפילות דוד', שלשיתם אמר שלמה את המזמור ודוד אביו סיימו.

ד. מדרשי חז"ל על עשרה זקנים שאמרו מזמורי תהלים. כברייאתא המונה את ספרי המקרא ואת כותביהם, שהובאה בכבא בתרא ד' ע"ב רטו ע"א, נאמר: דוד כתב ספר תהלים על ידי עשרה זקנים, על ידי אדם הראשון, על ידי מלכי צדק ועל ידי אברהם ועל ידי משה ועל ידי הימן ועל ידי דותן ועל ידי אסף ועל ידי שלשה בני קרח²¹. — והנה שלושת ה'זקנים' הראשונים המנויים כאן: אדם הראשון, מלכי צדק, ואברהם, אינם נזכרים בכתובות שמזמורי תהלים אלא שהברייאתא מנתה אותם בדרך מדרשי אגדה על כתובים שונים. ועל פי רש"י שם: אדם הראשון — 'גלמי ראו עיניך... ולי מה יקרו רעך אלו' (תה' קלט טז-יז), מלכי צדק — מזמור קי שנאמר בו 'על דברתי מלכי צדק', אברהם — איתן האזרחי הנזכר בראש מזמור פט הוא אברהם²². ועל לשון הברייאתא: דוד כתב ספר תהלים על ידי עשרה זקנים, פירש רש"י: 'כתב בו דברים שאמרו זקנים הללו שהיו לפניו, ויש שהיו בימיו, כגון: אסף והימן וידותן מן הלוויים המשוררים'. על שלושה בני קרח לא פירש רש"י כלום. ומסתבר ישכוונת הברייאתא לאסיר ואלקנה ואביאסף — שלושת בני קרח הנזכרים בתורה (שמ' ו כד), וכאשר נצלו בני קרח ולא נבלעו בארץ אמרו שירה, את מזמורי בני קרח הכתובים בספר תהלים, כמו שפירש רש"י בראש מזמור מב בתהלים. נמצא שכל הנאמר כברייאתא הזאת לפי הגירסא שבתלמוד בבלי הוא על דרך הדרש.

רש"י תהלים פרק מב

(א) לבני קרח - אסיר ואלקנה ואביאסף הם היו תחלה בעצת אביהם ובשעת המחלוקת פרשו וכשנבלעו כל סביבותיה' ופתחה הארץ את פיה נשאר מקומם בתוך פי הארץ כענין שנאמר ובני קרח לא מתו ושם אמרו שירה ושם יסדו המזמורי' הללו ועלו משם ושרת' עליהם רוח הקודש ונתנבאו על הגליות ועל חרבן הבית ועל מלכות בית דוד:

ואולם במדרש שיר השירים רבה על הכתוב 'שיר השירים אשר לשלמה' (תחילת הספר) ועל הכתוב 'כמגדל דוד צוארך' (ד ד), וכן במדרש קהלת רבה על הכתוב 'החכמה תעזו לחכם' (קה' ז יט) הובא המאמר על עשרת הזקנים בנוסח קרוב יותר לדרך הפשט. ורבו במאמר זה חילופי גרסאות והגהות וגם בראש מדרש תהלים הובא המאמר הזה בצורה מקוטעת, ואין זה מענייננו לדון כאן בחילופי גרסאות שבמדרשים. אבל מפני שהמאמר חשוב מאוד לצורך הבנת שיטת חז"ל על חיבור ספר תהלים, נביא כאן את המאמר הזה לפי הגירסא שבראש

ילקוט המכירי (לפי מהד' באבער), והיא גירסא שיש לסמוך עליה וזו לשונה: עשרה בני אדם אמרו ספר תלים: אדם הראשון, ואברהם, ומשה, דוד, ושלמה. על אילין חמשה לא איתפלגון, אילין חמשה אחרנייתא מאן אינון...²³. רב אמר: אסף והימן וידותן, ושלושה בני קרח — אחד²⁴, ועזרא... ר' הונא בשם ר' אחא אמר: אף על פי שעשרה בני אדם אמרו ספר תלים, מכלהון לא נאמר על שמותם אלא על ידי דוד מלך ישראל... בשעה שבקשו עשרה צדיקים לומר ספר תלים, אמר להם הב"ה (הקדוש ברוך הוא) כלכם נעימים וחסידים ומשובחים לומר הימנון (כלומר: שירי שבח) לפני, אלא דוד יאמר על ידיכם: למה? שקולו ערב! הדא הוא דכתיב (זהו שכתוב): 'ונעים זמרות ישראל' (ש"ב כג א).

הלשון 'על ידיכם' (כמו 'על ידי' שבכבא בתרא) משמעה, שאומרי המזמורים הם שליחי דוד. ואף על פי שהם אומרים את המזמורים — אין המזמורים נקראים על שם אומריהם אלא על שם מי ששלח לאמרם, כלומר על שם דוד. ואפילו חיו אומרי המזמורים בדורות שלפני דוד, הם נחשבים כעושי שליחותו של דוד, שהרי הם מכינים מזמורים שעתיד דוד לאוספם אל תוך ספרו²⁵. וכך נמצא, שכל המזמורים שאמרו גדולי ישראל ונביאיו מראשית הימים (מאדם הראשון) ועד עזרא (כלומר: עד הזמן שנסתלקה הנבואה מישראל) נקראים על שם 'דוד נעים זמרות ישראל', והבנת דברי חז"ל בדרך זו מתאימה למה שהעלינו לעיל בסעיף ב, וכן הבין את הענין הרב מלבי"ם בהערותו להקדמתו לתהלים, אף על פי שהוא לא הביא את המאמר שהבאנו כאן מילקוט המכירי (עי' שם בדבריו). ועוד נשוב ונרמז להם בפרק הבא.

מי הם עשרה הזקנים שחברו את ספר תהלים

ועל ידי שלשה בני קרח. לפי הגירסא בגמרא לפנינו מבואר שעשרה הזקנים שכתבו ספר תהלים הם: א. אדם הראשון. ב. מלכי צדק. ג. אברהם. ד. משה. ה. הימן. ו. ידותון. ז. אסף. ח. ט. י. שלשה בני קורח. אמנם במדרש ובראשונים מצאנו גירסאות אחרות במנין עשרת הזקנים.

א. התוספות (ד"ה ועל) הביאו שיש גורסים 'ועל ידי שלמה ועל ידי בני קורח', וכתבו שלפי גירסא זו צריך לומר ש'אסף' שנמנה הוא 'אביאסף' שהיה אחד מבני קורח, נמצא שיש עשרה זקנים יחד עם שלמה. ולגירסתינו שלמה אינו נמנה בין העשרה, ביארו התוספות ש'אסף' ו'אביאסף' שנים הם, שאביאסף הוא מבני קורח אבל 'אסף' היה אחד מן הלוויים המשוררים.

ב. רש"י (להלן ד"ה ואימל יעקב) ותוספות (ד"ה וע"י) הביאו שיש גורסים אברהם ואיתן, ואסף אינו נמנה בין הזקנים לפי שהוא אחד מבני קורח, ולדבריהם איתן האזרחי הוא יעקב.

ג. רבינו גרשום (ד: ד"ה על יד) גרס 'על ידי עשרה זקנים ועל ידי אדם הראשון'. וכיאר שאדם הראשון הוא חוץ מהעשרה זקנים שנמנו בגמרא לאחר מכן. ובהנחות חשק שלמה ביאר, שהיה גורס בגמרא בין הזקנים גם את 'שלמה', והזקשה לו מה שהוקשה לתוספות שלפי זה יש אחד עשר זקנים, ולדבריו מיושב שהרי אדם היה חוץ מן העשרה.

ד. במדרש תהלים (מסור א אומ ו ד"ה דני אמר) מבואר שעשרה זקנים כתבו ספר תהלים, ומנו ביניהם גם אח דוד, וכן את שלמה בנו, ולא מנו את 'הימן וידותון' שנמנו בגמרא כאן. וכן כתב רש"י בתחילת ספר תהלים (א א ד"ה אשר). וביאר המהרש"א (ע"א ד"ה ע"י) שרש"י סובר ש'הימן' זה משה, כמו שהקשו בגמרא להלן (טו). ממה שאמר רב שהימן זה משה.

ה. במדרש קהלת (פרשה ז ד"ה ד"ה הממנה) ובמדרש שיר השירים (פרשה ד ד"ה ממנו) אמרו לדעת רב, ששלשה בני קורח נמנין כאדם אחד. ואסף אינו מבני קורח, ומנו גם את שלמה ועזרא.

Rav Amnon Bazak Shiur 5a: Authorship of the Books of the Prophets and Writings

Opinions are similarly divided concerning the authorship of *Sefer Tehillim*. In the *beraita* quoted above, *Chazal* maintain that King David wrote the book, "through (or 'incorporating') ten elders," and the list includes ten individuals, some of whom lived earlier than David, while others were his contemporaries:

"Adam, and Malki-Tzedek, and Avraham, and Moshe, and Heiman, and Yedutun, and Asaf, and the three sons of Korach."

Rashi comments: "He wrote the things which these elders had said, for they lived before him, and some lived in his own period."

According to Rashi, David was not only the author of some of the psalms in *Sefer Tehillim*, but also the redactor of the book, collating psalms that had been uttered by others – some in previous generations, some in his own generation.

Midrash Shir Ha-shirim cites other opinions:

"Ten people uttered the Book of *Tehillim*: Adam, Avraham, Moshe, David, Shlomo – concerning these five there is no argument. Concerning the other five there is disagreement

between Rav and Rabbi Yochanan. Rav counts Asaf, Heiman, Yedutun individually, and the three sons of Korach as one, and Ezra. Rabbi Yochanan counts Asaf and Heiman and Yedutun as one and the three sons of Korach individually, and Ezra." (*Shir Ha-shirim Rabba, parasha 4, 1, 4*).

Attention should be paid to two central differences between these sources. First, according to the midrash above, the general idea is not that David wrote what ten people had said, but rather that "ten people uttered *Sefer Tehillim*," and David is listed as one of them, and is one of the five individuals whose identity is agreed upon unanimously. Second, the midrash also counts Ezra among the authors of psalms – in other words, there are psalms that were included in *Sefer Tehillim* after the time of David. Indeed, this would seem to be borne out by the text itself, since there are a number of psalms which describe exile and destruction, the most famous of them being chapter 137 – "By the rivers of Babylon."^[10]

A third opinion concerning the authorship of *Sefer Tehillim* appears in Rav Sa'adia Gaon's commentary, which attributes the entire work to David, awarding no status to the ten elders mentioned in the *beraita*:

"The entire Book is a prophecy that was prophesied by David, just as the entire Jewish people unanimously refers to it as the 'songs of David'; likewise, in many sources it is attributed to him... And even though one might think that it also contains prophecies or psalms of others, in addition to David – such as Asaf, and Heiman, and Yedutun, and Eitan, and Moshe the man of God, and others – one must know that it is not so. Rather there is nothing in it that was not of David... And since this is clear, Yedutun is mentioned along with David in some places only to tell us that that psalm was a prophecy of David, yet named after Yedutun; Yedutun is a partner together with Asaf, and the sons of Korach, and Heiman – all the participants in the name of that psalm declare it and sing it together. But the psalm,^[11] 'A prayer unto Moshe the man of God,' is a song that was conveyed to the sons of Moshe who lived at the time of David, in order that they could sing it..." (Rav Sa'adia Gaon's introduction to his Commentary on *Sefer Tehillim*, Kapach edition, pp. 28-29)

In Rav Sa'adia Gaon's view, *Sefer Tehillim* in its entirety was composed solely by David, and was uttered through prophecy. While this opinion is certainly representative of and integral to a broader philosophical context,^[12] it is clear that Rav Sa'adia Gaon, too, did not regard the view of the *beraita* quoted above as binding.

The impression arising from these sources is that the *beraita* in *Bava Batra* does not represent a tradition that was accepted unanimously, and that there are authorities who differed – both in later sources among *Chazal*, and also amongst medieval commentators

^[10] Rashbam adopts this approach in his commentary on *Tehillim*, which was only recently discovered, and parts of which were published by A. Mondschein in his article, "*Al Gilui ha-Perush ha-'Avud' shel Rashbam le-Sefer Tehillim*," *Tarbiz* 79 1, 5770-5771, pp. 91-141. *Inter alia*, Rashbam argues that some of the "songs of ascent" (*shirei ha-ma'alot*), such as chapters 120 and 123, were composed in Babylonian exile, or at the beginning of the Second Temple Period. See *ibid.* pp. 130, 133.

^[11] [Psalm 70](#).

^[12] As part of his dispute with the Karaites. See U. Simon, *Arba Gishot le-Sefer Tehillim – mi-RaSaG ve-ad Ibn Ezra*, Ramat Gan 5742, pp. 17-24.

והנה בפשטות היה נראה לפרש את דברי הגמרא שדוד כתב ספרו על ידי עשרה זקנים, היינו שעשרת הזקנים אמרו את המזמורים הללו, ודוד המלך הוא אשר כתב אותם בספרו. וכלשון רש"י הנ"ל: **"כתב בו – בספר תהלים – דברים שאמרו זקנים הללו שהיו לפניו ויש שהיו בימיו"**. וכן נראה מלשון רבינו המאירי (בהקדמתו לתהלים ובהקדמתו לפרק ג') אשר כתב על דברי חז"ל אלו: **"שעל ידי עשרה זקנים חיבר דוד ספר זה, וכוונתם, שכל אחד מאלו העשרה חיבר קצת מזמורים, וחיברם דוד בספר זה עם המזמורים שחיבר הוא מעצמו"**.

מאידך, המפרש הקדמון דון יוסף אבן יחייא זי"ע מגולי ספרד מלפני חמש מאות שנה, ביאר שמה שאמרו חז"ל שדוד כתב ספרו – אינה מלאכת הכתיבה גרידא, אלא הוא אשר ניפה ובירר מכל שיריהם – את השירים הללו שנעשו ברוח נבואה וברוח הקודש וכלשונו הזהב בהקדמתו לפירושו: **"ואין ראוי להבין באומרים דוד כתב ספרו – שהוא חיבר המזמורים כולם ועשאו, שהרי תשובתו בצידו אומרו 'על ידי עשרה זקנים' שקדמוהו – שהם היו המחברים, אבל רוצה לומר בשם 'כתיבה' כי במוצאו השירים ההם מעורבים יחד עם שירים אחרים רבים – בירר אוכל מתוך פסולת, ובחר באלה אשר ראה ברוח קדשו היותם נעשים מהשלמים ההם ברוח נבואי, והבדילם מן הזולת, וסידרם עם מזמורים ותהלות אחרות אשר חיבר גם הוא ברוח קדשו... וכן ראינו כי בסוף ספר שמואל (ב כג, א)... העיד הכותב היותו הוא הכותב ספר התהלות והזמירות... כי אחרי שבזקנותו סידר ספר תהלים להנהגת המתבודדים בתפילותיהם בהשלמתו כתב מי היה המחבר הספר ההוא והכותב, כמו שיעשו המחברים ספר או ספרים, שאחרי כלותם אותם יכתבו שם מחבר הספר ההוא ומדריגתו וזמן חיבורו..."**

אך רבינו המאירי מעיר בסוף דבריו, כי דברי חז"ל הללו שאין דוד מחברם של כל ספר התהלים לדעתו הדברים אינם על דרך הפשט אלא "דרך דרש". ואף כי במקצת מהעשרה זקנים יש לפרש כן גם על דרך הפשט "כמו תפילה למשה, שאפשר שמצאה וכתבה בספרו", אבל בשאר השמות נראה לו לרבינו המאירי שאע"פ שכתוב 'לבני קורח', או 'לידותון' אין הכוונה שהם חיברו אותם, אלא שדוד המלך חיברם ונתנם לבני קורח לזמר בהם לפני הארון. וראיה לדבריו הוא מביא מתחילת מזמור ל"ט ומזמור ס"ב "למנצח על ידותון מזמור לדוד". הרי שאף שנאמר כאן "ידותון" נאמר גם "מזמור לדוד" (ובתוך דבריו הוא אומר דבר חידוש

הפלא ופלא כי גם תפילה למשה – "אפשר שהיה לוי מיוחד בדורו של דוד", שחיברו דוד המלך על מנת שיזמרו משה על הדוכן). אך נראה שכולם חיברו דוד המלך ביחד עם אותם שלא הוזכר בהם שום אדם, או שהוזכר בהם שמו של דוד המלך לבד.

כיוצא בדברים הללו, הביא גם ה"אבן עזרא" בהקדמתו: "ומחלוקת גדולה יש בינות המפרשים, יש אומרים כי כל הספר לדוד, והיה נביא, והעד (דהי"ב ח, יד) כמצות דוד איש האלקים וככה לא נמצא בספרינו כי אם על נביא... ומצאנו שם 'ידותון' מחובר עם דוד במזמור סב. והיה כן כי המזמור – לדוד, ונתנו לידותון לנגן כי הוא היה אחד מהמנצחים, וככה 'לשלמה אלקים משפטיך למלך תן' (לקמן עב, א) – נבואת דוד על שלמה בנו. ותפילה למשה איש האלקים הוא לדוד – ונתן המזמור לבני משה... ודעתי נוטה עם דברי הקדמונים ז"ל כי זה הספר נאמר כולו ברוח הקודש...", עד כאן דבריו הנפלאים של האבן-עזרא.

והלום ראיתי כעין זה בהגהות הגאון יעב"ץ שפירש כדעת הכותב בעין יעקב שכל המזמור נאמר על ידי דוד, ו"למשה" הכוונה שכנגד משה נאמר מזמור זה.

וראה זה חדש בפירוש "מראית העין" למרן החיד"א שהביא בשם ליקוטי רבינו בצלאל מכת"י לפרש את דברי התוספות בהיפך, שמשה רבינו אמרו על דורו של דוד. וכיוצא בזה כבר כתב ב"יד רמה" (ב"ב יד, ב) על מה שאמרו בגמרא שאחד מהזקנים הוא אברהם אבינו שחיבר "משכיל לאיתן האזרחי" (מזמור פ"ט), והקשה ב"יד רמה" דהלא כתוב שם "נשבעתי לדוד עבדי" – ועוד כמה ענינים שלא היו בימי אברהם. ותירץ: "ההוא אברהם הוא דאינבי לעתיד לבוא". והיינו כנ"ל שהם התנבאו על הדורות הבאים.

וחידוש נפלא חידש הגה"ק רבי יוסף חיים ה'בן איש חי' בספרו "בניהו" על הגמרא במסכת ב"ב הנ"ל דוד כתב ספר תהלים ע"י עשרה זקנים: "נראה דאין הכוונה שמצא כתובים לפניו מזמורים של עשרה זקנים וצירף אותם עם מזמורים שלו, אלא הכוונה כי כל המזמורים שאמרום עשרה זקנים הוא כיון אותם ברוח הקודש, כי רוח הקודש אמרה לו שיכתוב 'תפילה למשה איש האלקים' עד הסוף, וכן אמרה לו שיכתוב 'מזמור לאסף', ואמרה לו שיכתוב 'למנצח על ידותון' וכן השאר הוא השיג אותם ברוח הקודש, ולא ראה מזמורים אלו כתובים לפניו וצירפם". והדברים מסתדרים עם מסקנת האבן עזרא והמאירי על דרך הפשט, שאת כל ספר התהלים חיבר דוד המלך ברוח הקודש, אלא שאמרו לו ברוח הקודש שאברהם אבינו או משה רבינו וכדו' חיברם.

עם זאת יש לציין, שבמדרש רבה (ב"ר סח, יב) מצאנו שייחסו את אמירת ספר התהלים כולו או על כל פנים חלקו – ט"ו שיר המעלות שבו – ליעקב אבינו בעת שהותו בבית לבן, הלא כה דבריהם כאש על הפסוק (בראשית כח, יא) וישכב במקום ההוא: "רבי יהודה ורבי נחמיה, רבי יהודה אמר, כאן שכב, אבל כל י"ד שנה שהיה טמון בבית עבר לא שכב, ורבי נחמיה אמר, כאן שכב, אבל כל כ' שנה שעבד בביתו של לבן לא שכב. ומה היה אומר? רבי יהושע בן לוי אמר, ט"ו שיר המעלות שבספר תהלים, מאי טעמיה, 'שיר המעלות לדוד לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל' (תהלים קכב, א) ישראל סבא, רבי שמואל בר נחמן אמר, כל ספר תהלים היה אומר, מה טעם 'ואתה קדוש יושב תהלות ישראל' (שם כב, ד), ישראל סבא". (וראה מה שנכתוב להלן במנין המזמורים שבספר תהלים, שגם הוא מכוון כנגד מנין שנותיו של יעקב אבינו).

הגה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זצ"ל בעל ה"בני יששכר" בספרו "אגרא דכלה" (פרשת נח) מבאר שמטרת אמירת התהלים של יעקב אבינו היתה עבודה גדולה ונשגבה עד מאד להוציא יקר מזולל, שכן נשמות דור המבול היו מגולגלות בצאנו של לבן, ועל ידי אמירת התהלים הוציאם מהקליפה אל צד הקדושה, והוא מוצא רמז בתורה בפרשת דור המבול אודות דבר זה, וזה לשון קדשו:

"ליל"ה ומחית"י א"ת כ"ל היקו"ם, ס"ת תהלים, ירמוז מה שאמרו רז"ל (ב"ר פס"ח י"ב) שיעקב אבינו אמר תהלים בביתו של לבן, ומקובל אצל חכמי האמת שעל ידי התהלים הוציא אז יקר מזולל, איזה ניצוצות הנידחות שהיו עדיין מדור המבול והיו מגולגלים בצאנו של לבן, ויעקב אבינו הוציא אותם אל הקדושה..."

על פי הדברים הללו תירץ הגאון רבי דוד שפרבר זצ"ל בשו"ת "אפרקסתא דעניא" (ח"א סימן קצ"ד) בשם הגה"ק בעל דעת-קדושים את קושית ה"כל בו" (בסימן כ"ה) על מה שאנו משלבים בברכת "הזן" פסוק: "פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון", והלא ברכה זו של ברכת המזון היא מתקנת משה רבינו ע"ה (וכמו שאמרו בגמ' ברכות מח, ב), ואיך נאמר שהוא שילב בברכה שלו פסוק שאמרה דוד המלך שבא אחריו, ובב"י או"ח סימן קפ"ה הביאו, וכתב "שאינן בטענתו הכרח", ע"ש. ועל פי מה שנתבאר שיעקב אבינו אמר כל ספר תהלים בבית לבן הארמי א"ש, שנמצא דהיו שגור בפיהם פסוקי תהלים עוד קודם דוד המלך. וכעין זה כתב ג"כ בפירוש "עיון תפילה" (אשר בסידור "אוצר התפילות").

וכיוצא בזה פירש הגאון רבי משה ב"ר יוסף מטרנאני המבי"ט זצ"ל מגדולי צפת בתקופת מרן ה"בית יוסף" אשר כתב בספרו הנפלא "בית אל"ים" (שער היסודות פס"א) דלשון הפסוק היה שגור בפי משה וסידרו בברכת הזן, וידע כי אחר כך דוד המלך יסדר אותו בספרו, כמו שסידר המזמורים המיוחסים לבני קורח ולחכמים האחרים הקודמים לו [ועל כן יכל לומר 'כאמור'], ואפשר כי אחר כך הוסיפו 'כאמור', ובימי משה עד דוד לא היו אומרים 'כאמור'.

הרה"ק רבי יואל טייטלבוים זצ"ל מסאטמאר בספרו "דברי יואל" (ויצא תשי"ג) אף הוסיף שיעקב אבינו תיקן לומר תהלים בכל עת צרה וצוקה ובפרט בימי הגלות הארוכים, כי באמירתו את ספר התהלים בימי צערו ומצוקתו "כבש את הדרך לכלל ישראל לימי הגלות, ובכל ספר תהלים ישנו התחזקות גדול בעת הגלות, וכח זה הניח יעקב אבינו ע"ה לדורות העתידים שיאמרו תהלים, וכן צריך כל אחד ואחד לעשות, בין מי שעוסק בתורה, אף על פי כן יש לו ליקח זמן קצת לאמור פסוקי תהלים, וכן בכל צרה שלא תבוא אומרים גם כן תהלים, השירות ותשבחות של דוד המלך ע"ה, וכל זאת תיקן יעקב אבינו ע"ה, אף שדוד המלך ע"ה לא היה עדיין בחיים, מכל מקום יעקב אבינו ראה העתידות של דוד המלך ע"ה והתקין שיאמרו תהלים".

וראה מה שכתב הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זצ"ל בספרו "אגרא דכלה" (פרשת בראשית אות י"א) לרמוז ענין זה שיעקב אבינו היה אומר תהלים בעת שהיה רועה את צאן לבן בתיבה הראשונה שבתורה "בראשית" – "ולכא מידי דלא רמיזא באורייתא והוא ראשי תיבות: יעקב אמר תהלים בעת שהיה רועה [אן]: בביתו של רמאי (כי לבן נקרא כן ע"ש רמאותו)".

(ובפרשת לך לך הוסיף ה"אגרא דכלה" לבאר ע"פ דברי המדרש הללו את מה שאמרו חז"ל "ואגדלה שמך – זה שאומרים אלהי יעקב" – דקאי על יעקב שתיקן תהלים בביתו של לבן עיי"ש).

ונסיים בדברי אחד מגדולי רבותינו הראשונים רבינו בחיי בספרו "כד הקמח" (ערך תפילה): כי "הנה דוד שריוה להקב"ה בשירות ותשבחות, ריבה לפניו תפילות ותהלות מכל אשר היו לפניו וערך שולחן התפילה לכל באי עולם, וכיון שבא דוד באת תפילה לעולם, כי הוא החזיק יסודותיה והדריך בה לכל הבריות, ולימד דעת את העם איך יתנהגו בתפילה ובתחינה לפני אדון כל, וגדול כח התפילה אפילו לשנות הטבע ולהנצל מן הסכנה ולבטל את הנגזר".

Rav Schwab Haggadah (Introduction to Hallel)

Since composers' names are not mentioned in the titles of the six *mizmorim* that comprise our *Hallel*, as is the case with many other *mizmorim* of *Tehillim* (e.g., *מִזְמוֹר לְדָוִד, מִזְמוֹר לְאַסָּף, לְבְנֵי קִרַח מִזְמוֹר וכו'*), there is a question as to who composed them. According to one opinion in the Gemara (*Pesachim* 117a), David HaMelech composed them. According to another opinion in the Gemara, *Hallel* originated at the time of *yetzias Mitzrayim* after the miracle of the splitting of the *Yam Suf*: *מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל אָמְרוּהוּ בְּשִׁעָה שֶׁעָלוּ מִן הַיָּם: Moshe and the Jewish people said it [Hallel] at the time they emerged from the Sea. The Navi Yeshayahu refers to a song that was sung by the Jewish people on the night*

*of yetzias Mitzrayim, הַשִּׁיר יְהִיָּה לָכֶם כְּלִיל הַתְּקִדָּשׁ חַג, This song will be to you as the one that was sung on the night of the sanctification of the festival (Yeshayahu 30:29). The Gemara tells us that this was the Hallel that was sung by the Jewish people when they brought the first *korban pesach* when the Exodus from Egypt was imminent. This opinion, that *Hallel* originated much earlier than the time of David HaMelech, is supported by the Gemara's rhetorical question: אֲפֹשֶׁר יִשְׂרָאֵל שָׁחֲטוּ: Is it possible [that throughout history, before David HaMelech], the Jewish people slaughtered their *korban pesach* and held their *lulavim* and did not say *shirah*, praise?*

One could say that both opinions are true. Beginning with *yetzias Mitzrayim*, the Jewish people expressed their thanks to Hakadosh Baruch Hu with various songs of praise, *Hallel*, for the miraculous events in their history. And so it was throughout history for hundreds of years. However, later, David HaMelech redacted and grouped these various songs of praise into the six *mizmorim* from Psalms 113 through 118, which collectively are called *Hallel*. He incorporated them into *Sefer Tehillim*, and *Hallel* has been recited in this form ever since then.

דבר העמק

כלו תפלות דוד בן ישי.

(עב. ט)

אף על גב שיש בהם מזמורים שאמרום אחרים, היינו עשרה זקנים⁶⁶, אלא שדוד ג"כ אמרם ברוח הקודש והגיה בהם, והוסיף משלו. כמו ב"תפלת משה איש האלהים" (מזמור צ') כתיב "ימי שנותינו בהם שבעים שנה", ואמרו על זה ביבמות (סד, ב) 'והא בימי דוד אימעוט שני, שנאמר ימי שנותינו וגו'." [אלא שזה יש לדחות על פי גירסת הר"ף 'והא בימי רבי אימעוט שני, שנאמר ימי שנותינו וגו', ועל כרחך לא נקיס הגמרא הזמן שנאמר בו אותו מקרא אלא זמן המשנה, ע"ש, ואם כן אפשר שבאמת בימי משה היו ג"כ ימי האדם שבעים שנה]. והכי מוכרח מדכתיב במזמורי משה רבינו "שמעה ותשמח ציון" (להלן צז, ח), "ושמואל בקוראי שמו" (צט, ו). ומה דאיתא בפסחים (קז, א) 'כל התושבחות שבתהלים דוד אמרם, שנאמר "כלו תפלות דוד בן ישי", הוא משום שדוד הגיה והוסיף בהם. (מטיב שיר על שיר השירים א. א.

Kept at a distance from his home, isolated from his people, David found rich pasture and flowing water for his soul — which thirsted for God — in the wilderness to which he fled, in quest of God's nearness. There, none knew him and none saw him.

How many obstacles and stumbling blocks does a person have who is among his people, when he seeks to cleave to his God.

Distractions stand in the way, and the eyes cannot see clearly. He is either distracted through the love which people show him, or through their enmity. When is he to be free entirely to learn God's statutes and judgements, in order to cleave to Him. Since all of David's days were spent in the wilderness, he was 'free' from their hatred. He was free of their distractions, and saved from their eyes. All of his heart and flesh yearned for God alone. God was his father and also a brother and a friend. All human pleasures in civilization elsewhere, were as naught to him. What were they, in comparison to David's pleasure over the glow of the Divine Presence — over His goodness and loving kindness in the wilderness. There, no stranger could interfere and no human eye could see him. Therefore, 'it was good for

me that I was afflicted, in order that I might learn Your statutes.'

David rejoiced in his sufferings at the hands of man and gave thanks for them. For, were it not for those sufferings, he would not have achieved such intense cleaving and passionate devotion to the loving God.

How beautiful is the wilderness! Its heavens above and its grains of sand below, its every thorn and thistle — all join David in song and praise to the God above. No sound or echo is heard of any voice other than the voice of song.

How pleasant are the crevices and caves there, when a man enters them. All existence vanishes from sight, and the radiance of the Divine Presence alone fills the eye.

How sweet is thirst in the wilderness — where it becomes transformed into thirst for the Word of the Living God. To God, the soul thirsts, to Him flesh yearns. And the soul persists in praise till it is sated — for His loving-kindness is better than life !

תהלים פרק ק"ט

(עא) קוֹבֵּלִי כִי־עֲבִיטִי לְמַעַן
אֶלְמֵד תְּקוּדָה:

How joyous are the darkneses of the wilderness and the chill of its nights, in which God is revealed to David, and the night becomes lit up for him.

Therefore, 'You have done good with your servant and if I forget, and ask another good of You, do not hear me — O Lord — in accord with Your Word (and not with my word), do with me!' (Tehilim 119).

תהלים פרק קיט

(סה) טוב עשית עמ־
עבדך יְקוֹן כְּדַבְרֶךָ:

Rav Schwab Haggadah

אהבתי כי ישמע ה' Introduction to

In this psalm, David HaMelech is referring not only to his own life's trials and tribulations, but he is also referring to those of the entire Jewish nation, as he so often does in *Tehillim*. David said earlier, שְׂאֵתִי בְּחִיקִי, *I bear in my bosom [the travails] of the many nations* (ibid. 89:51). This means that he bears the suffering of the Jewish nation as if it would be his own personal pain. In the present chapter, David gazes prophetically down through the ages, and he sees his people in great existential danger many times before the final *Geulah*, אֶפְפוּנֵי, *Even if the bonds of death were wrapped around me and the straits of the grave had found me...* He sees that in such times, the nation would turn to Hakadosh Baruch Hu to save them, וּבְשֵׁם ה' אֶקְרָא אֲנִי ה' מִלְטָה נִפְשִׁי, *And I would call out in the Name of Hashem: "Save me!"* And in the end, שׁוּבִי נַפְשִׁי לְמִנוּחַיִכִּי כִּי ה', *Return, my soul, to your tranquility.* He rests assured that the nation would miraculously survive by God's mercy. חַנוּן ה' וְצַדִּיק, *Hashem is gracious and righteous, our God is merciful,* notwithstanding all the nation's existential dangers throughout its *galus* history. The main concern of the Jewish nation in *galus* is its survival. No matter the circumstances, the survival of the Jewish nation in the face of all odds has been realized time and again throughout the ages, כִּי חֲלַצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת עֵינַי מִן דְּמָעָה אֶת רַגְלִי מִדְּחִי, *For You have rescued my soul from death, my eyes from fear, my foot from slipping.* But mere survival is not sufficient; David expresses the *tefillah*, אֲתַהַלֵּךְ לִפְנֵי ה', that we may merit to *walk before Hashem*, living a life that is in accordance with His will, בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים, in this *physical world* until the final *Geulah*.

Artscroll Psalms p. 303

Although some psalms are ascribed to ten other authors, they composed their songs merely as personal recollections. It was David who rewrote all of them so that they would relate to the souls of all men at all times.

INTRODUCTION

Tehillim—the Book of Psalms—has accompanied the Jewish people in every age, providing the Jew with solace for his soul in times of darkness and trouble. Like a beacon of light it illumines his spiritual path.

Everything the Jewish people were to go through in the course of their history: the moments and conditions of light and joy and the long spells of darkness, suffering and exile—all these King David himself went through in the course of his life and gave expression to them in the Psalms. When hunted by Saul and his men, he fled into the wilderness to wander from place to place seeking a safe haven, and he never ceased praying to God for deliverance. Generations later, his pleas became Israel's prayers for redemption from their bitter exile. Through Tehillim his distress came to reflect their distress, his joys and exultations in cleaving to God became their songs of joy and faith and cleaving to the light of the Divine Presence. The Book of Psalms was their mouth and David was their maestro, their devout messenger on high. Through his piety and faith, his righteousness and broken heart, his strength and endurance, his trust in God's salvation and in the power of divinely inspired song—in all these ways David expressed through the psalms the joys and sorrows of his people through his own joys and sorrows. When he pleaded for himself, he pleaded for the entire nation, for he knew his people intimately. In his darkest moments, David did not despair. He trusted in the words spoken by Samuel when anointing him for kingship, certain that they would come true. Likewise, the Jewish people did not lose all hope. Even in the darkest moments of their exile they prayed in perfect faith for the redemption. The individual Jew always found consolation in this “book of song” by the “sweet singer of Israel” who spoke his inspired words when the Holy Spirit rested upon him.

In his introduction to the Book of Psalms, R. Joseph Chayun writes: **King David composed the Book of Tehillim after he had so perfected himself that the Holy Spirit rested upon him. As it says, “Now these are the last words of David. David son of Jesse said, and the man who was raised up on high, the anointed of the God of Jacob, and the Sweet Singer of Israel, said: The spirit of the Lord spoke by me, and His word is on my tongue” (2 Samuel 23:1,2).** The scripture mentions

that he was “the son of Jesse.” Jesse the tzaddik was the rock out of which he was hewn, a seed of royalty, of the tribe of Judah whom God had chosen as a prince over Israel. As it says, “For He had chosen Judah to be the ruler” (1 Chronicles 28:4). David was “the man who was raised up high,” wise in the wisdom of the Torah and head of the Sanhedrin. As it says, “He sat when sitting as the wise, chief among the captains” (2 Samuel 23:8). He was the wisest among them. He was “the anointed of the God of Jacob,” to teach us that he did not become king on his own, but was anointed with the sacred oil at the command of God. He is called “the sweet singer of Israel” because he composed this Book of Psalms for the Jewish people. They should sing hymns and praises to God. The psalms were also chanted in the *Beit HaMikdash*. Were it not for David, we would be unable to properly chant hymns and sing to our Creator. David possessed the gift of prophecy. He attained to so lofty a plane that the Holy Spirit rested upon him, which is a degree of prophecy—“The spirit of the Lord spoke to me, and His word is on my tongue.” Thus he was able to compose his psalms.

שמאל ב פרק כג פסוק ח

אֵלֶּה שְׁמוֹת הַגְּבֵרִים אֲשֶׁר לְדָוִד
יָשָׁב בְּשֵׁבֶת תְּחִלְמָנִי

The intended uses of the Book of Psalms

David's first aim was to provide a collection of hymns for the Levites to sing during the sacred service in the *Beit HaMikdash*. As it says, "But the Levites will do the service of the Tent of Meeting" (Numbers 18:23); "He will minister in the name of the Lord his God, as all his brethren the Levites do who stand there before the Lord" (Deuteronomy 18:7). What is the meaning "to minister in the name of the Lord"? It is to serve God through song. Principally it means vocal song. However, some Levites, and also Israelites of high lineage, played instruments: lyres, flutes, harps and timbrels. In addition, they played the various instruments mentioned in the Book of Psalms: Neginot, Neginot, Gitit, Machlat, Sheminit, Shoshanim, Edot, Nechilot and Alamot. Whenever some instrument is mentioned in a psalm, it means that the chanting of this psalm was to be accompanied by the playing of that particular musical instrument. For instance, when it says, "For the Conductor; upon the Gitit. A psalm of David" (v. 8:1), it means that this psalm was to be accompanied by the music of the Gitit—only the Gitit.

The Midrash says that David composed the five books of Tehillim to correspond to the Five Books of the Torah. For while Moses was highest in prophecy, David was highest in kingship, and everything Moses accomplished, David also accomplished. Because it is meaningless to study Torah without fear of God, David came along to teach fear of God by means of the Book of Psalms. For this reason they are both called good leaders of their people. Furthermore, David fortified the Torah of Moses in his day by instituting special "watches" for observance of the Torah, and he urged others to set up watches, fixed times, for Torah study and the reciting of psalms at night. Moses died on a Sabbath and also David died on a Sabbath. The Five Books were given by the hand of Moses, and in the Book of Psalms David fortified the Torah of Moses.

The sages teach that the Book of Psalms was composed by ten Elders: Adam, Malchizedek, Abraham, Moses, Heiman, Yedutun, Asaph, and the three sons of Korah.

They also teach: R. Eliezer says that all the hymns and praises were composed by David about himself. R. Joshua says that they were composed about the people. The Chachamim say that some are about the people and some are about himself. Those that appear in the singular form are about himself, and those that appear in the plural form are about the people. The Book also contains psalms composed by Adam, for instance, "A psalm. A song for the Sabbath day" (92). Malchizedek composed "A psalm. Said the Lord, the Master" (110);

במדבר (פרשת קרח) פרק יח פסוק כג

וְעָבַד הַלְוִי הוּא אֶת-עֲבֹדַת אֱהָל מוֹעֵד
וְהֵם יִשְׂאוּ עִוְגָם חֲקֵת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם
וּבַתוֹךְ בְּגַי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֲלוּ נַחֲלָה:

דברים (פרשת שופטים) פרק יח פסוק ז

וְשִׁירַת בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל-אֶחָיו
הַלְוִיִּם הַעֲמִידִים שָׁם לִפְנֵי יְהוָה:

Abraham composed “Maskil, to Eitan HaEzrahi” (89); Moses composed “A prayer of Moses, the man of God” (90), plus another ten psalms that follow it, up to “Lovingkindness and judgment I will sing” (101). Asaph wrote the psalms containing his name, and similarly for Heiman and Yedutun. All three lived in David’s time, as it says in the Book of Chronicles, “And David and the captains of the host separated for the service certain of the sons of Asaph, and of Heiman, and of Yedutun who should prophesy with lyres, with lutes, and with cymbals,” etc. (1 Chronicles 25:1). The sons of Korah composed the psalms named after them. All the other psalms were composed by David, and in most of them his name is mentioned. Yet, in some of his psalms there is no mention of his name, for instance, “Happy are those who walk with integrity” (119).

According to tradition, Jacob recited psalms during all the twenty years he remained in the house of Laban. All the years that Joseph was in Egypt he devoted time to recite psalms every day. R. Meir says that all the psalms were spoken by David, as it says, “The prayers of David son of Jesse are ended” (v. 72:20). According to this view, when it says, for instance, “For the Conductor; (a psalm) of the sons of Korah,” it means that David assigned them the role of chanting the particular psalm.

Basically, the psalms are prayers offered by David concerning all that would befall the Jewish people in exile, both as regards their spiritual and their material welfare. As already noted, this is the meaning of all the troubles that beset him personally, and through his prayers he would always intercede for his people. When therefore a Jew recites the psalms it is as if they were being uttered by David himself. David prayed that his own lips should move in the grave whenever psalms are recited.

The author of *Shnei Luchot HaBrit* (“the She’loh”) writes: Anyone whose soul desires to cleave to the Holy One, blessed be He, let him cling to the Book of Psalms.

David prayed that his psalms be recited in synagogues and houses of study, for they contain everything. When one recites the psalms, he is offering a prayer and he is also studying Torah, in accordance with David’s wish that anyone reciting the psalms be considered as if he were studying the most difficult subject matter in the Talmud (and be rewarded accordingly).

דברי הימים א פרק כה

וַיִּקְרָא דָּוִד וְשָׂרֵי הַצֶּבָא לַעֲבֹדָה לְבָנֵי אָסָף וְהִימָנוּ וַיְדוּתָנוּ הַנְּבָאִים בְּכַנְרֹת בְּנִבְלִים וּבַמְצַלְתִּים וְזֶהֱל מִסְפָּרָם אֲנֹשֵׁי מְלֶאכֶה לַעֲבֹדָתָם:

תהלים פרק ק"ט

(א) אֲשֶׁרֵי תְּמִימֵי־דָרֶךְ קְהֵלִים
בְּתוֹרַת יְקֹוֹק:

מדרש שוחר טוב מזמור א

[א, א] [אשרי האיש]. תני דבי ר' יהושע בן קרחא עשרים אשרי כתיב בספר תהלים, כנגד עשרים הוי שכתוב בספר ישעיה, אמר רבי תמיה אני, היאך למדנו ר' יהושע עשרים אשרי כתוב בספר תהלים, ואני אומר עשרים ושתים. ולמה, כנגד עשרים ושתים אותיות, ועליהם הוא אומר יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך (תהלים יט טו), שיעשו לדורות, ויכתבו לדורות אמרי פי ויחוקקו לדורות. ולא יהיו קורין בהם כקורין בספרים, אלא יהיו קורין בהם ונוטלין שכר עליהם כנגעים ואהלות. יהיו לרצון אמרי פי. אמר ר' ירמיה בר שלום בשם ר' יוחנן מאי דכתיב אגורה באהלך עולמים (תהלים סא ה), וכי תעלה על דעתך שהיה מבקש דוד דירת שני עולמים, אלא כך אמר דוד, יהיו מזכירים אותי בבתי כנסיות ובתי מדרשות וכאילו חי וקיים אני בשני עולמים.

ג.

החוק הגדול בסוגיית התפילה היא האפשרות להשתמש בכוחם העצום של אבות העולם בתפילותינו, הם המה התפילות הקבועות שנתקנו על ידי אבותינו. והנה כתיב כי האלקים בשמים ואתה על הארץ, שאדם הרוצה לעמוד לפני כסא כבודו יתבי, מי יעלה אותו השמימה לעמוד לפני הקב"ה בתפילה, אמנם על אברהם אבינו כתיב (יהושע י"ד) אדם הגדול בענקים, שהאבות היו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ואם נתנשא אנו על כתפיהם אז נוכל גם אנו להגיע עד כסא הכבוד. ועל זה אמרו חז"ל (ברכות כ"ו), אברהם תיקן תפילת שחרית, יצחק תיקן תפילת מנחה, יעקב תיקן תפילת ערבית. היינו שכאשר מתפלל אדם תפילת שחרית, הרי פועל הוא בעזרת כחו של אברהם אבינו, וכח אבות מעלה אותו ואת תפילתו לעמוד לפני יתבי. וכן נוסח התפילה שנתקן על ידי אנשי כנסת הגדולה, הלא הוא סידור התפילה הנורא שבידינו, וכבר האריך בזה בנפש החיים, שבידינו כוחם של מאה ועשרים זקנים ומחס כמה נביאים והם תיקנו נוסח התפילה והמילות הקדושות והנוראות אשר בה.

משל בזה, לאדם הזורק כדור ברזל על חומה בצורה להפילה, הרי ודאי שצריך לכוחות עצומים כדי שיוכל להפיל החומה, אבל אם יכיל הכדור חומר נפץ, הרי די בזריקה קלה ואז כבר תהיה התפוצצות עצומה ותפול החומה תחתיה. וזהו ענין התפילות הקבועות, שנתנו בהם אבותינו ואנשי כנסת הגדולה כח נורא ועצום, שהמתפלל תפילות אלו בנוסח שקבעו לנו הרי מפיל הוא חומות גדולות ובצורות של מוחיצות המפטיקות בין האדם לבוראו, וכנגד זה בונה הוא בנינים נוראים ונשגבים, ואין לשער עוצמת כח התפילה מחמת כח האבות הכלול בהם. וכשמתפלל שחרית הרי נוראת עוצמת התפילה הוא כח אברהם אבינו ע"ה, ובמנחה הוא כח יצחק, ובערבית הוא כח יעקב. ועוצמת נוראות התפילות הן למעלה מעלה מכח המתפלל וערכו, וזהו שנתנו לנו - שהאדם הקטן יוכל לפעול בקדושה עם כח האבות ואנשי כנסת הגדולה.

וכן אמירת תהילים, שהוא הספר הנורא שחיברו דוד המלך, שבו כלולים

קכ שערים חילוי בתפלה

כל התפילות והתחינות שבלב כל יהודי על כל צרה וצוקה, וכל התחילות והתשבחות שיצטרך להם האדם עד סוף כל הדורות, את כל זה כלל דוד המלך ברוח קודשו במזמורי תהילים, וכמו שכתב הרמב"ם בהלי' מלכים, שהמלך לבו הוא לב כל ישראל, ועל כן כל עבודת הלב של כל ישראל מונח אצלו ע"ה. והאומר תהילים יש לו הכח והעוצמה של דוד המלך, והיינו מעלה מעלה מכח כוונת הלב שיוכל הוא לכלול בעצמו בתוך תפילתו, ועכשיו שאומר תהילים הרי הוא בא בכחו של דוד המלך, כאילו היה דוד המלך עצמו עומד ומתפלל עליו; פשוט שהוא כח עצום ונפלא להפיל כל חומה בצורה של קטרוג וכל צרה שלא תבוא לעולם.

אמירת תהילים הוא הרגל נפלא, ובדורות קודמים הרבו מאד באמירת תהילים, ממש בלי סוף, ואשרי אדם הקונה לעצמו הרגל זה לומר תהילים בכל יום, ולגמור הספר פעם בשבוע או לפחות פעם בחודש, ולהוסיף עוד על כך על כל צרה שלא תבוא. כמו כל ההרגלים הטובים גם הרגל זה קשה הוא בתחילה, אבל אם יתעקש בזה הרי במשך הזמן יהפך להיות חלק בלתי נפרד מהאדם, אשרי האיש אשר יקנה הרגל זה, ובוה יזכה בכל עניניו לסייעתא דשמיא מרובה, וכל אשר יעשה יצליח.

יהושע פרק י"ד
 (טו) ולשם הקרוי לפנים קרינת
 ארבע האתם הגדול בענקים
 הוא והארץ שקטה ממלקמה: